

* * * * *

KIZILTEPE

**İBN-İ SİNA MESLEKİ TEKNİK
ANADOLU LİSESİ**

TARİH - 10

DERS NOTLARI

MURAT GÜNDÜZ

2023 – 2024

* * * * *

ANADOLU'YA TÜRK GÖÇLERİ

* Türklerin orta Asya'dan çıkıp Oğuz Türklerinin önderliğinde Anadolu'ya yaptıkları göçler Gazneli ,Karahanlı gibi devletlerle savaşmalarına sebep olmuştur.

* 1040 yılında yapılan Dandanakan savaşı ile Selçuklu devleti resmen kurulmuş ve Anadolu'ya doğru Türk göçleri hızlanmaya başlamış

* 11.yüzyılda Anadolu'ya yapılan ilk Türk akınlarının amacı daha çok keşif ve ganimet amacını taşımıştır.

* Anadolu'ya yapılan bu akımlardan rahatsız olan Bizans ile 1048'te Pasinler Savaşı yapılmış ve Savaşı kazanan *Türklerin Anadolu üzerindeki baskısı artmıştır.

Türklerin Anadolu'ya Yerleşme Amacıyla Yaptıkları Akımların Sebepleri

- 1- Anadolu'nun, İpek yolu üzerinde olması
- 2- İnsan yaşamına uygun bir iklime sahip olması
- 3- Verimli toprağa ve hayvancılığa uygun olması
- 4- Zengin yer altı ve yer üstü kaynaklara sahip olması
- 5- Asya , Avrupa ve Afrika kıtalarının kesiştiği stratejik konumda olması
- 6- Üç tarafı denizlerle çevrili olması
- 7- Anadolu'ya egemen olan Bizans'ın karışıklıklar ve taht kavgaları içerisinde olması
- 8- Bizans'ın egemenliği altındaki Ermeni,Gürcü,Süryani gibi halkların Bizans yönetiminde rahatsız olması (bu durum Anadolu'nun fethini kolaylaştırmıştır).

* 1071 yılında Türklerin Bizans ile yaptıkları Malazgirt savaşını kazanmasından sonra Anadolu'nun fethi hızlanmış ve buraya Türk göçleri daha sistemli ve kalıcı olacak şekilde yapılmaya başlamıştır.

* Büyük Selçuklu devletine bağlı komutanlar Malazgirt savaşından sonra Anadolu'nun çeşitli yerlerini fethederek, buralarda daha çok kendi adlarıyla anılan Türk beylikleri kurmuşlardır. Bu beylikler şunlardır:

MALAZGİRT SAVAŞI'NDAN SONRA ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLET VE BEYLİKLERİ

- 1-Saltuklar : Anadolu'nun kurulan "ilk beyliktir".
- 2-Danışmentiler: Anadolu'a kurulan "beyliklerin en güçlüsüdür".
- 3-Artuklar: Mardin ve çevresinde kurulmuşlardır.
- 4-Çaka beyliği: "İlk Türk donanması"nı kurmuşlardır. Kurucu olan Çaka Bey "ilk Türk denizcisi" kabul edilir.
- 5-Mengücekiler:
- 6-Sökmenoğulları:
- 7-Dilmaçoğulları:
- 8-İnaloğulları:
- 9-Çubukoğulları:
- 10-İnançoğulları:
- 11-Tanrıvermişoğulları:

Türkiye'de Kurulan İlk Türk Beylikleri Önemi Ve Özellikleri

- *Anadolu'nun Türkleşmesini ve İslamlaşmasını sağlamışlardır.
- *Başta Bizans olmak üzere Gürcüler, Ermeniler ve Haçlılarla mücadele ederek Anadolu'yu savunmuşlardır.
- *Anadolu'nun dini ve sosyal kurumlar açarak, Orta Asya'dan Türklerin Anadolu'ya gelmelerine ortam sağladı.
- *Malazgirt savaşından sonra Büyük Selçuklularla bağlı olarak kurulmuşlardır.
- *Türk İslam kültürünü Anadolu'ya taşıyarak, buraya "Türkiye" denmesini sağlamışlardır.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ (1077-1308)

* Selçuklular, **Oğuz**ların, **Kınık** boyundandır.

* Türkiye Selçuklu Devleti;

-----> **1077** yılında

-----> **İznik**'te

-----> **Kutalmışoğlu Süleyman Şah** tarafından kurulmuştur

- *Süleyman Şah'ın ölümünden sonra Selçuklu tahtına **I.Kılıçarslan** geçmiştir.
- *I.Kılıçarslan ; İstanbul'u kuşatma planı yapan kayınpederi "Çaka Bey"i Bizans kışkırtmaları sonucunda öldürtmüştür.
- *I.Kılıçarslan döneminde; I.Haçlı Seferi esnasında devletin başkenti olan İznik terk edilerek, başkent "**Konya**"ya taşınmıştır.
- *I.Kılıçarslan'dan sonra tahta, **I.Mesud** geçmiş ve Bizans'la mücadele ederek önemli başarılar elde etmiştir.
- ***II.Kılıçarslan** döneminde ise, Bizans üzerindeki baskı artarak devam etmiş bunun üzerinde 1176 yılında Bizans ile Miryokefalon savaşı yapılmıştır.

MİRYOKEFALON SAVAŞI (1176)

Savaşın sebebi: Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atmak istemesi

Savaşın sonuçları:

- 1-)Bizans Türkleri Anadolu'dan atma umudu sona ermiştir.
- 2-)Anadolu'nuz 'kesin Türk yurdu olduğu' bütün dünyaya ispatlamıştır.
- 3) bu tarihten sonra Anadolu'ya "**Türkiye**" denilmiştir.
- 4) Türklerin batı Anadolu'ya göçleri hızlanmış ve buradaki Türk nüfusu artmıştır.
- 5) Anadolu'daki ticaret yolları kontrolü büyük ölçüde Türklerin ellerine geçmiştir.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

- *Türkiye Selçuklu devletinin başında 'Sultan' Unvan'ını alan, Selçuklu soyundan gelen bir hükümdar bulunur. Sultan unvanını yanında "**Keykavus, Keyhüsrev, Keykubat**" gibi farsça unvanlarda kullanılmıştır.
- * Selçuklu soyundan gelen hükümdarın belli başlı görevleri ise şunlardır; Halkın refahını sağlamak, Orduya komuta etmek, devleti dış saldırılara karşı korumak, fetihler yapmak, ülkeyi adil ve eşit bir şekilde yönetmek vs.
- *Devletle ilgili her türlü konunun görüşülüp kararlara bağlandığı meclislerine "**divanı-ı saltanat**" denir
- *Hükümdarın erkek çocuklarına "**şehzade**" denir. Şehzadeler devlet yönetiminde tecrübe kazanmaları için eyaletlere "**melik**" Unvanıyla atanırlardı. Meliklerin yanına onları eğitmek amacıyla "**atabey**" adını verdikleri tecrübeli devlet adamları görevlendirildi.
- *Ülke yönetimini kolaylaştırmak için topraklara "**eyalet**" adı verilen yönetim biçimlerine ayrılmıştır. Her eyaletin başında "**emir**" adı verilen yönetici ve "**subaşı**" denilen güvenlik sorumlusu bulunmaktaydı.

TÜRKİYE SELÇUKLULARI'NDA ORDU

- 1-**Hassa Askerleri:** Hükümdarlara özel, onun yakınındaki askeri birliktir.
- 2-**Sipahi(İkta Askerleri):** İkta sisteminde yetişen askeri birliktir.
- 3-**Türkmenler:** Konar-göçerlerden oluşan ve sınır boylarını koruyan birliktir.
- 4-**Devlete Bağlı Beylik Askerleri:** Selçuklulara bağlı beyliklerden, ihtiyaç halinde toplanan askeri birliktir.
- 5-**Donanma:** Deniz kuvvetleridir. Donanmanın başındaki görevliye ise "**Reisül-ü Bahr**" denilmiştir.

AHİLİK TEŞKİLATI

*Esnafın bir araya gelerek dayanışmalarını sağlayan bir esnaf teşkilatıdır.

*13.yy'da "Ahi Evran" tarafından oluşturulmuştur.

*Ahi Teşkilatı'nın başındaki kişiye "Ahi baba" denir.

Ahi Teşkilatı'nın Görevleri (Yararları):

- 1- Esnaf arasında haksız rekabeti önlemek.
- 2- Zor durumda olan esnafa yardım etmek veya kredi sağlamak.
- 3- Kurallara uymayan esnafı teşkilattan atmak veya cezalandırmak.
- 4- Mesleki eğitim vererek "çırak-kalfa-usta" yetiştirmek ve dükkan açma izni vermek.
- 5- Fiyat ve kalite kontrolü yaparak esnafı denetlemek.

TÜRKİYE SELÇUKLARDA EKONOMİK HAYAT

*Türkiye Selçuklularında ekonominin temellerini "tarım ve hayvancılık" oluşturmuştur.

*Ayrıca "ticaret" de ekonomide önemli bir yere sahip olmuştur.

Türkiye Selçukluları Ticareti Geliştirmek İçin Şu Tedbirleri Almışlardır:

- 1- Ticaret yapılan yollar üzerinde güvenlikler yerleştirilerek, yolların güvenliğini sağlamışlardır.
- 2- Ticaret yolları üzerinde kervanların konaklaması için "Kervansaraylar" inşa etmişlerdir.
- 3- Devlettten kaynaklı tüccarların uğradığı zararlar, sigortacılık anlayışı içerisinde devlet tarafından karşılanmıştır.
- 4- Şehirlerde "han, pazar, çarşı, kapalı çarşı" gibi alışveriş yerleri kurarak ticareti geliştirmişlerdir.
- 5- Düşük gümrük vergisi uygulanarak çoğu tüccarlar desteklemişlerdir.

İKTA SİSTEMİ

- Maaş veya hizmet karşılığı bazı toprakların yönetiminin, bazı devlet adamlarına bırakılmasıdır.

İkta Sisteminin Devlete Sağladığı Yararlar:

- 1) Devletin bütçesinde para çıkmadan, yöneticilerin ve sistemin uyguladığı yeri bütün masrafları karşılanmıştır.
- 2) Orduya sürekli asker yetiştirmiştir.
- 3) Toprakların sürekli ekili olması sağlanmış ve üretimde süreklilik yaşanmıştır.
- 4) Sistemin uygulandığı yerde güvenlik sağlanmıştır.
- 5) Vergilerin toplanması sağlanmıştır.
- 6) Devletin en uzak yerlerde bile, devlet gücü ve otoritesi ulaşmıştır.

TÜRKİYE SELÇUKLARI'NDA BİLİMSEL VE KÜLTÜREL HAYAT

*Türkiye Selçuklu devletinde bilimsel çalışmalar desteklenmiş ve önemli şehir merkezlerinde medreseler ve kütüphaneler kurularak bilim adamları için önemli çalışma ortamı sağlanmıştır.

*Medreselerde dini eğitiminin yanında tıp matematik astronomi gibi derslerde okutulurdu.

*İnsan sağlığına önem veren Türkiye Selçukluları bu amaçla "Darül şifalar (hastaneler)" inşa ettiler. Bu Darül şifalarda tıp eğitimi vererek birçok doktor yetiştirmişlerdir. Bu amaçla Kayseri'de "Gevher Nesibe Darül Şifası" açılmıştır. Bu darül şifa Selçukluların "ilk tıp okulu" olması açısından önemlidir.

*Kültürel hayat alanında ise; tasavvuf alanında Mevlana, Yunus Emre gibi şahsiyetler yetişmiştir.

*Süsleme sanatı alanında minyatür, çini, oymacılık ve kabartma gelişmiştir. Devleti simgesi olan "çift başlı kartal" resmine birçok yerde rastlamak mümkündür.

HAÇLI SEFERLERİ

- ❖ Hristiyan Avrupa'nın; Papa'nın önderliğinde birleşerek, İslam dünyası üzerine yaptıkları seferlere "Haçlı seferleri" denir
- Toplamda sekiz sefer düzenleyen Haçlılar, sadece I.Haçlı Seferi'nde başarılı olmuşlardır.
- Bu seferlerin ilk dört tanesi Türk dünyasını yakından etkilemiştir.

Haçlı Seferleri'nin Sebepleri:

- *Hristiyanların kutsal yerleri, Kudüs'ü müslümanlardan geri almak istemesi.
- *Fransa'daki "Kluni Tarikatı"nın hristiyanları Müslümanlara karşı kışkırtması.
- *Papa ve din adamlarının nüfuzlarını (güçlerini) artırmak istemeleri.
- *Türkler karşısında zor durumda kalan Bizans İmparatorluğu'nun Avrupa'dan yardım istemesi.
- *Avrupalıların Türkleri; Anadolu, Suriye, Filistin ve Akdeniz'den uzaklaştırmak istemesi.
- *Senyör (derebeyi) ve şövalyelerin macera arzuları.
- *Avrupalıların doğudan gelen ticaret yollarına hakim olmak istemeleri.
- *Avrupa'da toprak sahibi olmayan soyluların toprak elde etmek istemeleri.
- *Avrupalıların, Doğu'nun zenginliklerine sahip olmak istemeleri.

I. HAÇLI SEFERİ (1096-1099)

- *Haçlılar Kudüs'ü Müslümanların (Fatimi devleti) elinden aldılar.
- *Kudüs'te büyük bir Latin Kralığı kuran haçlılar, daha sonra Urfa ve Antakya'yı da alarak buralarda 'Kontluklar' kurdular

NOT: Bu sefer sırasında Haçlıların İznik'i kuşatması üzerine, Türkiye sultanı I.Kılıçarslan "İznik'i terk ederek devletin merkezini "Konya"ya taşınmıştır.

II. HAÇLI SEFERİ (1147-1149)

- *Musul atabeyi Nurettin Zengi'nin, Haçlılardan Urfa ve daha sonra da Halep ve Şam'ı geri alması üzerine II.Haçlı seferi düzenlenmiştir.
- *Bu seferde amaçlarına ulaşmayan Haçlılar geri dönmek zorunda kalmışlardır.

NOT: II.Haçlı seferinin en önemli özelliği, bu sefere 'ilk kez Kral ve imparatorların katılması' olmuştur.

III. HAÇLI SEFERİ (1189-1192)

- *Eyyubi Devlet Hükümdarı "Selahedin Eyyubi"'nın 1187 yılında Haçlılarla yaptığı "Hittin Savaşı"nda, "Kudüs"ü Haçlılardan atması üzerine II. Haçlı Seferi düzenlenmiştir.
- *Kudüs kuşatmasında başarılı olmayan Haçlılar geri dönmek zorunda kalmışlardır.

IV. HAÇLI SEFERİ (1202-1204)

- *Kudüs'ün geri alınmaması üzerine Papa'nın kışkırtmalarıyla yeni bir ordusu kurularak IV. Haçlı Seferi düzenlenmiştir.
- *Bu sırada taht kavgaları sonucunda tahtan indirilen Bizans imparatorun Haçlı ordusundan yardım istemesi üzerine İstanbul'a gelen haçlılar İstanbul'u yağmalayarak bir Latin imparatorluğu kurdular.

Haçlı Seferleri'nin Sonuçları:

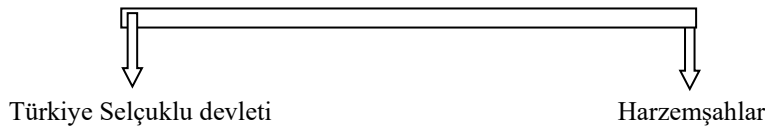
- * Avrupa'da kilise ve din adamlarına olan güven azaldı.
- * Kudüs ve kutsal topraklar, Müslümanların elinde kaldı.
- * Katolik ve Ortodoks kiliseleri arasındaki ayrılıklar daha da derinleşti.
- * Feodalitenin zayıflamasına neden olmuştur.
- * Türkiye Selçuklu Devleti bir kısım topraklarını kaybederek Türklerin Batıya doğru ilerleyişleri bir süre için durdu.
- * Haçlılarla yapılan mücadeleler, İslam dünyasını Moğol saldırıları karşısında güçsüz bıraktı.
- * Haçlılara karşı başarılar elde eden Türklerin İslam dünyasındaki saygınlıkları arttı.
- * Doğu-Batı ticareti gelişti, Akdeniz'deki ticaret limanları (Marsilya, Cenova, Venedik vb.) önem kazandı.
- * Avrupa'da hayat standartları gelişti, Burjuva sınıfı ortaya çıktı.
- * Anadolu, Suriye ve Filistin'deki bir çok yer Haçlılar tarafından tahrip edildi.
- * Avrupalılar pusula, barut ve kağıt yapımını Müslümanlardan öğrendi.
- * Avrupalılar İslam medeniyetini yakından tanıdılar ve faydalandılar.
- * Avrupalılar Türk-İslam şehirlerinde kullanılan köprü, kemer ve kervansaray yapım tekniklerini öğrendiler.
- * Avrupalılar dokuma, cam ve deri işleme vb. sanatlarını öğrendiler.

TÜRKİYE SELÇUKLU – MOĞOL MÜCADELELERİ

*13.yy'da itibaren Anadolu'ya yönelik Moğol tehditleri artınca Selçuklu Sultanı Alaettin keykubat bu tehlikelere karşı Eyyubiler ve Harzemşahlar ile ittifak yapmaya çalışmıştır.

*Ancak daha sonra Harzemşahların, Selçuklulara ait olan Ahlât'ı işgal etmesi Selçuklar ile Harzemşahlar arasında 1230'da Yassıçemen Savaşı'na sebep olmuştur.

YASSIÇEMEN SAVAŞI (1230)

Sebepleri: Harzemşahların Ashadî işgal etmesi.

Sonuçları:

- 1- Harzemşahlar savaşı kaybederek yıkılmışlardır.
- 2- Selçuklular ile Moğollar arasındaki Harzemşahların ortadan kalkmasıyla, Moğollar ile Selçuklular komşu olmuştur. Bu durum Anadolu'nun Moğollar tarafından işgal edilmesini hızlandırmıştır.

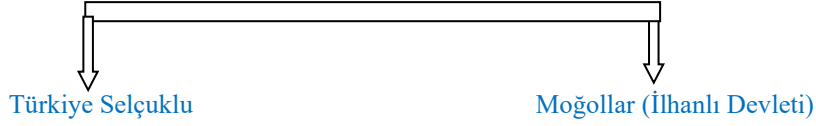
NOT: Türkiye Selçuklularının en parlak dönemi "Alaeddin Keykubat" dönemidir.

BABA İSHAK İSYANI (1237)

*Alaeddin Keykubat'ın ölümünden sonra merkezi otoritenin zayıflamasını fırsat bilen Güney Anadolu'daki bazı Türkmenler "Baba İshak" adlı şeyhin etrafında toplanarak isyan etmişlerdir.

*Baba İshak isyanını fırsat bilen Moğollar Anadolu'ya saldırarak Erzurum'u yamalamışlar ve Sivas'a kadar gelmişlerdir. Bu durum Selçuklular ile Moğollar arasında "Kösedağ Savaşı"na sebep olmuştur.

KÖSEDAĞ SAVAŞI (1243)

Sebebi: Moğolların; Anadolu'ya girerek Sivas'a kadar olan yerleri yağmalamaları.

Sonuçları:

- 1- Türkiye Selçuklu devleti dağılma sebebine girdi.
- 2- Türkiye Selçuklu devleti ve Anadolu vergiye bağlanarak Moğol egemenliğine girdi.
- 3- Anadolu'daki Türk siyasi birliği bozuldu ve Anadolu'da birçok Türk beyliği kuruldu.
- 4- Anadolu'daki birçok şehir Moğol saldırıları sonucu tahrip edilerek yakılıp, yıkıldı.
- 5- Anadolu'daki Asayiş, ticaret, tarımsal üretim zarar gördü.
- 6- Moğol saldırıları sonucu birçok Türkmen boyu batı Anadolu'ya göç ederek buraların Türkleşmesini sağladı.

KÖSEDAĞ SAVAŞI'NDAN SONRA ANADOLU'DA KURULAN TÜRK BEYLİKLERİ

Karamanoğulları:	Konya civarında kuruldu
Osmanoğulları:	Söğüt ve Domanic civarında kuruldu.
Germiyoğulları:	Kütahya civarında kuruldu.
Hamitoğulları:	Isparta ve Burdur civarında kuruldu..
Aydinoğulları:	Aydın civarında kuruldu.
Candaroğulları:	Kastamonu ve Sinop civarında kuruldu.
Menteşeoğulları:	Muğla civarında kuruldu.
Ramazanoğulları:	Adana ve Tarsus civarında kuruldu.
Saruhanioğulları:	İzmir ve Manisa civarında kuruldu.
Dulkadiroğulları:	Maraş civarında kuruldu.
Karesioğulları:	Balıkesir ve Çanakkale civarında kuruldu.
Eratna Devleti:	Ankara, Tokat, Sivas civarında kuruldu.

OSMANLI KURULUŞ DÖNEMİ (1299-1453)

* Osmanlılar, Oğuzların; Bozok kolunun **Kayı boyundandır**.

* Osmanlı Devleti;

- > **1299 yılında,**
- > **Osman Bey** tarafından,
- > **Söğüt ve Domanic** dolaylarında kurulmuştur

Osmanlı Devleti Kuruluş Aşamasındayken, Anadolu ve Çevresinde Hüküm Süren Devletler

- *Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti
- *Anadolu'daki Beylikler
- *Altın Orda Devleti
- *İlhanlı Devleti
- *Memluk Devleti
- *Trabzon Rum İmparatorluğu
- *Bizans İmparatorluğu
- *Avrupa'daki Bazı Krallıklar

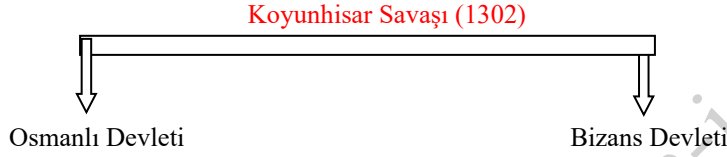
❖ **Tekfur:** Bizans şehirlerini yöneten kişi, vali.

Osmanlı Devleti'nin Kısa Sürede Büyümesinin Nedenleri

- *Büyümeye müsait bir coğrafi konumda olması
- *Etrafında çok güçlü bir devletin olmaması
- *Bizans'a karşı Anadolu beyliklerinin desteğini alması
- *Osman Bey'in, Şeyh Edebali'nin kızıyla evlenerek ahi teşkilatının desteğini alması
- *Kuruluş dönemindeki padişahların kudretli ve iyi birer yönetici olmaları
- *Bizans'ın sürekli taht kavgaları içinde olması
- *Avrupa devletleri arasında çekişmelerin ve savaşların olması
- *Gaza anlayışı.

❖ **Gaza:** Din uğrunda yapılan savaş, cihat.

KOYUNHİSAR SAVAŞI (1302)

Savaşın Sebebi: Osmanlıların; Bizans topraklarına yaptıkları akınlardan, Bizans Tekfurlarının rahatsız olması.

Savaşın Sonuçları: Yapılan bu ilk Osmanlı-Bizans savaşını Osmanlılar kazanmıştır.

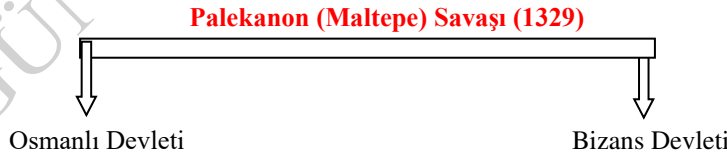
NOT: “Koyunhisar Savaşı”, Osmanlılar ile Bizans arasında yapılan **ilk savaştır**.

BURSA’NIN FETHİ (1326)

- *Anadolu ve Güney Marmara’nın önemli ticaret merkezi olan Bursa’nın fethi için çalışmalar Osman Bey döneminde başlamış ve Bursa kuşatılmıştır.
- *Kuşatma devam ederken Osman Bey vefat etmiş ve yerine oğlu Orhan Bey geçmiştir.
- *Kuşatmayı devam ettiren Orhan Bey, Bursa’yı Bizans’tan almıştır (1326).
- *Bursa, Orhan Bey döneminde alındıktan sonra devletin başkenti yapılmıştır.

NOT: Bursa “Orhan Bey”, alınmış ve devletin başkenti yapılmıştır.

PALEKANON (Maltepe) SAVAŞI (1329)

Savaşın Sebebi: Osmanlıların; Bizans topraklarına yaptıkları akınlara devam ederek İznik’i kuşatması.

Savaşın Sonuçları: Yapılan savaşı Osmanlılar kazanmıştır.

İZNİK VE İZMİT’İN FETHİ

- *Osmanlılar Güney Marmara’nın fethi için önce 1331’de İznik, 1337’de ise İzmit körfezini alarak; Güney Marmara’nın fethini tamamlamıştır.

KARESİOĞULLARI BEYLİĞİ’NİN ALINMASI (1345)

- *Orhan Bey; Karesioğulları Beyliği içerisindeki karışıklıklardan faydalananarak, bu beyliği 1345 yılında Osmanlı Devleti topraklarına katmıştır.

Karesioğulları Beyliği'nin Alınmasının Önemi (Sonuçları)

- *Osmanlılar ilk kez donanma sahibi oldu, böylece denizciliğinin temeli atıldı.
- * “Osmanlılara katılan ilk beyliktir”, böylece Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanması yolunda ilk adım atıldı.
- *Karesioğulları yöneticileri ve bir çok ünlü denizci komutanları Osmanlıların hizmetine girdi.
- *Osmanlıların Rumeli'ye geçişleri kolaylaştı.
- *Güney Marmara kıyılarının tamamında Osmanlı egemenliği kuruldu.

ÇİMPE KALESİNİN ALINMASI(1353)

- *Bizans tahtında yaşanan kargaşalar esnasında, Bizans imparatoru olmak isteyen Kantakuzen, Orhan Bey'den yardım istemiştir. Orhan Bey de oğlu Süleyman Paşa'ya bir kuvvet vererek, Kantakuzen'e yardım etmesi için göndermiştir.
- *Osmanlıların yardımları sayesinde Kantakuzen Bizans imparatoru olmuş ve Osmanlıların yaptığı yardımlar karşılığında Çimpe Kalesi'ni Osmanlılara hediye etmiştir. Osmanlılar böylece Rumeli'de (Avrupa da) ilk kez toprak sahibi olmuştur.

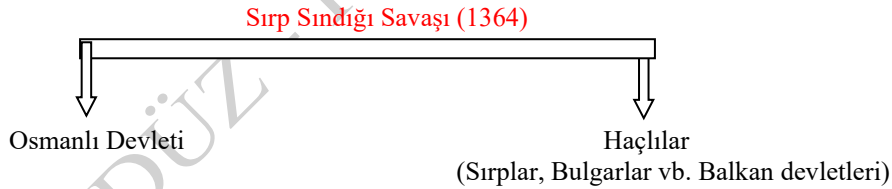
NOT: Osmanlılar ilk kez; 1353 yılında, **Orhan Bey döneminde, Çimpe Kalesini** alarak Avrupa'ya (Rumeli'ye) geçmiştir.

EDİRNE'NİN FETHİ (1363)

- * Çimpe Kalesi'nin alınmasında sonra, Balkanlarda ilerlemek isteyen Osmanlılar Edirne'yi fethetmek istemişlerdir. Bu arada Orhan Bey ölmüş yerine oğlu I.Murat girmiştir.
- * I.Murat, Bizans ve ona yardıma gelen Balkan kuvvetlerini “**Sazlıdere**” savaşında yenerek 1363 yılında Edirne'yi fethetmiş ve Edirne'yi devletin yeni başkenti yapmıştır.

NOT: Edirne; “**I.Murat**” döneminde, “**1363**” yılında fethedilerek “**başkent**” yapılmıştır.

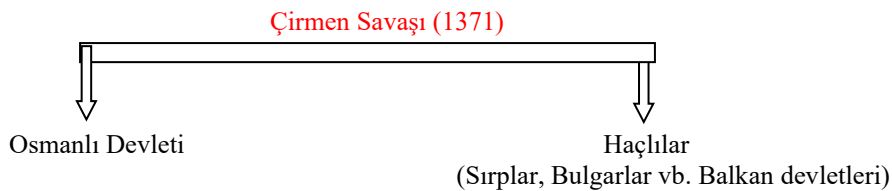
SIRP SINDIĞI SAVAŞI (1364)

Savaşın Sebebi: Edirne'nin fethinden sonra Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesi üzerine, Avrupalı devletlerin ve Osmanlıları Balkanlarda ki ilerleyişini durdurmak için “**Haçlı Birliği**”ni oluşturmaları.

Savaşın Sonuçları: Sırp Sındığı savaşı **Osmanlılar ve haçlılar arasında yapılan “ilk savaştır”**.

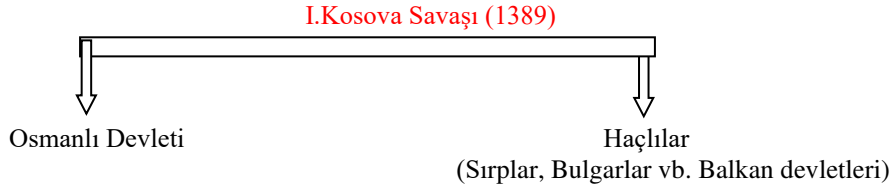
ÇİRMEN SAVAŞI (1371)

Savaşın Sebebi: Balkan devletlerinin (Haçlıların); Osmanlıların Avrupa topraklarında fetihler yaparak ilerleyişini durdurmak istemesi.

Savaşın Sonuçları: Yapılan savaşı Osmanlılar kazanmış ve Avrupa'daki ilerleyişine devam etmiştir.

BİRİNCİ KOSOVA SAVAŞI (1389)

Savaşın Sebepleri:

*1387 yılında bir Osmanlı ordusunun Ploşnik'te Balkan kuvvetleri tarafından bozguna uğratılmasından cesaret alan Avrupalıların büyük bir Haçlı Ordusu oluşturmaları.

Savaşın Sonuçları:

*Çok büyük bir Haçlı ordusuna karşı Osmanlılar büyük bir zafer elde etmişlerdir.

*Savaşın sonucunda; Savaş meydanını gezen I.Murat, bir Sırp tarafından öldürülmüş ve böylece "savaş alanında ölen ilk Osmanlı padişahı" olmuştur. Daha sonra yerine oğlu I.Bayezid (Yıldırım Beyazid) geçmiştir.

*I.Kosova savaşında Osmanlılar ilk kez "Savaş topu" kullanmıştır.

OSMANLILARIN BALKANLARDA İZLEDİĞİ İSKAN SİYASETİ

❖ **İskan siyaseti:** Osmanlılar'ın Balkanlarda uygulamış olduğu yerleşme politikası.

Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda (Rumeli'de) İzlediği İskan Siyasetinin Amaçları Nelerdir:

- * Fethedilen yerleri Türkleştirerek elde tutulmasını kolaylaştırmak.
- * Fetih yapan orduya gıda, barınma, binek hayvanı gibi lojistik destek sağlamak.
- * Anadolu'daki konar-göçer Türkmenleri yerleşik düzene geçirmek.
- * Yerli halktan ayaklanma ihtimali olanları, başka bölgelere yerleştirmek.

Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda (Rumeli'de) İzlediği İskan Siyasetinin Sonuçları Nelerdir:

- *Konar göçer Türkmenler yerleşik hayata geçirilmiştir
- *Rumeli'deki Türk nüfusu artmış ve bölge Türkleştirilmiştir
- *Bölge daha güvenilir hale getirilmiş ve Avrupa'ya fetihler daha kolaylaşmıştır
- *Buralardaki gayrimüslim halkın inancına ve yaşam şekline karışılmamış ve devlete bağlılıkları sağlanmıştır
- *Buralarda yol, cami, medrese vb. imar faaliyetlerinde bulunarak bölgeye Türk-İslam kimliği kazandırılmıştır

İSTİMALET POLİTİKASI

*Osmanlı Devleti Balkanlar'da fethettiği yerlerdeki Hristiyan halkın diline, dinine, inancına, gelenek ve göreneklerine karışmamıştır. Böylece buradaki halkın devlete bağlılığını sağlamıştır. Osmanlıların Balkanlar'da izlediği bu "hoşgörü siyasetine" "istimalet politikası" denir.

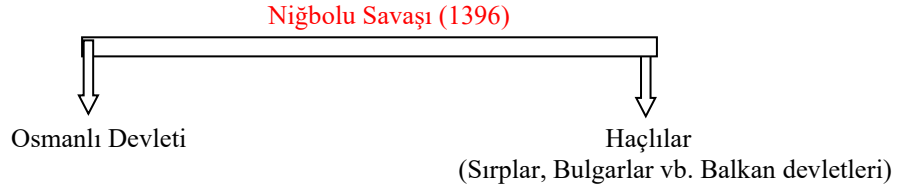
ANADOLU TÜRK SİYASİ BİRLİĞİNİN KURULMASI

*Anadolu'daki Türk siyasi birliğinin sağlanmasının ilk adımı "Orhan Bey" döneminde, "Karesioğulları Beyliği"nin alınması ile atılmıştır.

*I.Murat döneminde ise; Kütahya, Emet, Simav, Tavşanlı çeyiz yoluyla Germiyanğulları'ndan; Seydişehir, Beyşehir ve Akşehir ise satın alma yoluyla Hamitoğulları'ndan alınmıştır.

*Yıldırım Bayezid (I.Bayezid) ise; Aydınogulları, Menteşeoğulları, Hamitoğulları, Germiyanogulları ile Karamanoğulları'nın bir kısmını Osmanlı topraklarına katarak Anadolu'daki Türk siyasi birliğini büyük ölçüde sağlayan hükümdar olmuştur.

NİĞBOLU SAVAŞI (1396)

Savaşın Sebepleri:

*Yıldırım Bayezid'in İstanbul'u kuşatması üzerine Bizans'ın, Papa ve Avrupa devletlerinden yardım istemesi üzerine Osmanlılara karşı bir haçlı ordusunun oluşturulması.

Savaşın Sonuçları:

*Yapılan savaş Osmanlıların zaferi ile sonuçlanmış ve Bulgaristan bu savaştan sonra Osmanlı topraklarına katılmıştır.
*Niğbolu zaferi ile Osmanlı Devleti'nin; İslam dünyasındaki saygınlığı artmış ve İslam Halifesi tarafından Yıldırım Bayezid'e "**Sultan-ı İklim-i Rum (Anadolu'nun Sultanı)**" ünvanı verilmiştir.

NOT: Yıldırım Bayezid; Niğbolu Savaşı'ndan sonra İstanbul'u tekrar kuşatmış ve Bizans'a Karadeniz'den gelebilecek yardımı önlemek amacıyla, İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasına "**Anadolu Hisarı (Güzelcehisar)**"nı yaptırmıştır. Kuşatma sürerken Doğu'dan gelen Timur tehlikesi üzerine Yıldırım Bayezid, Bizans ile bir antlaşma yaparak kuşatmayı kaldırmıştır.

ANKARA SAVAŞI (1402)

Ankara Savaşı'nın Sebepleri:

- *Timur'un doğuya (Çin'e) yapacağı sefer öncesinde Osmanlı ile olan sınırını güvence altına almak istemesi
- *Timur'dan kaçan Hükümdarların Yıldırım Bayezid'e sığınmaları ve Timur'a teslim edilmemesi
- *Yıldırım Bayezid'in topraklarını aldığı bazı Anadolu Beylerinin, Osmanlıya karşı Timur'u kışkırtması
- *Timur ile Yıldırım Bayezid arasında mektuplaşmalar ve zıtlışmalar
- *İki hükümdar arasındaki "Türk cihan hakimiyeti" çekişmesi
- *Timur'un Anadolu'ya girip Sivas ve bazı şehirleri yakıp yıkmaması.

Ankara Savaşı'nın Sonuçları:

- *Savaşı Timur kazanmış ve Yıldırım Bayezid esir düşmüştür.
- *Osmanlı yıkılma tehlikesi geçirmiş ve fetret devri yaşanmıştır.
- *Avrupada'ki Osmanlı fetihleri durmuştur.
- *Anadolu Türk siyasi birliği bozulmuştur.
- *İstanbul'un fethi elli yıl kadar gecikmiştir.
- *Anadolu'nun sosyal ve ekonomik düzeni bozulmuştur.
- *Timur'un çekilmesiyle, Doğu Anadolu'da Akkoyunlu Devleti güçlenerek Osmanlıyı tehdit etmeye başlamıştır.

NOT: Timur; Ankara Savaşı'ndan sonra , Anadolu beylerine topraklarını geri vermiş ve kalan Osmanlı topraklarını da Yıldırım Bayezid'in dört oğlu (Mehmet-İsa-Musa-Süleyman) arasında paylaşmıştır. Timur, Yıldırım Bayezid'in küçük oğlu Şehzade Mustafa'yı da yanına alarak Türkistan'a geri dönmüştür.

FETRET DEVRİ

❖ **Fetret Devri:** Ankara Savaşı'ndan sonra; 1402-1413 yılları arasında yaşanan, Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında taht kavgalarıyla geçen dönemdir .

Fetret Devri'nin Sonuçları

- *Anadolu'da büyük toprak kayıpları oldu,
- *Osmanlı devleti dağılma tehlikesi geçirdi,
- *Balkanlarda az da olsa toprak kayıpları oldu,
- *Fetihler, bir süre durdu.
- *İstanbul'un alınması gecikti.

I. MEHMET (Mehmet Çelebi) DÖNEMİ GELİŞMELERİ (1413-1421)

*Fetret devrinde kardeşlerine karşı üstünlük sağlayan I.Mehmet (Çelebi Mehmet) iktidarı ele geçirmiştir.

NOT: Mehmed Çelebi; Fetret Devri'nden sonra devleti toparlayarak yıkılmaktan kurtardığı için "Osmanlı Devleti'nin **ikinci kurucusu**" sayılmaktadır.

*Mehmed Çelebi; Anadolu'da Osmanlı otoritesini yeniden sağladıktan sonra, Ankara Savaşı ile bozulan Anadolu'daki Türk siyasi birliğini yeniden sağlamaya çalışmıştır.

* Bu amaçla;

---→ Aydınoğullarından İzmir'i,

---→ Karamanoğullarından Akşehir ve Beyşehir,

---→ Ankara Savaşı'ndan sonra yeniden kurulan Saruhanogulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları beyliklerini Osmanlı devletine bağladı.

Venedik ile Yapılan İlk Deniz Savaşı (1416)

*Venediklilerin Ege'deki Osmanlı ticaret gemilerine saldırması ve Çanakkale Boğazı'nı ablukaya alması üzerine, Osmanlı ile Venedikliler arasında bir deniz savaşı olmuştur.(1416)

*1416 da yapılan bu ilk deniz savaşı, Osmanlıların yenilgisiyle sonuçlanmış ancak Osmanlıların tecrübe kazanması ve ilk deniz savaşı olması açısından bu savaş önemlidir.

NOT: Osmanlılar ilk deniz savaşını 1416 yılında I.Mehmet (Mehmet Çelebi)döneminde Venedikliler ile yapmıştır.

Şeyh Bedrettin İsyanı

*Musa Çelebi'nin kazaskeri olan Şeyh Bedrettin I.Mehmet tahta geçtikten sonra isyan etmiştir. İsyanı bastıran I.Mehmet Şeyh Bedrettin'i, Serez'de idam ettirmiştir.

NOT: Şeyh Bedrettin isyanı; "**Osmanlılardaki ilk dini ve sosyal içerikli isyandır**".

Mustafa Çelebi (Düzmece Mustafa) İsyanı

*Timurun I.bayezidin küçük oğlu olan mustafayı yanında esir olarak Türkistana götürdükten sonra I.Mehmet'i fetret devrinden sonra başa geçip devlet düzenini yeniden kurması üzerine Mustafa Çelebi anadoluya gelerek I.Mehmete karşı isyan etmiştir.

*Abisi I.Mehmete karşı yaptığı mücadeleyi kaybeden mustafa Çelebi kaçıp bizansa sığınmıştır.

*I.Mehmetin ölümünden sonra tahta geçen 2.murad döneminde Anadoluya gelerek tekrar isyan eden Mustafa Çelebi bu sefer yakalanarak idam ettirilmiştir.

NOT: Osmanlı devlet adamları Yıldırım Bayezid'in küçük oğlu olan Mustafa Çelebi'nin çıkardığı isyanın başarılı olmaması için Mustafa Çelebi'nin, Yıldırım Bayezid'in oğlu olmadığını iddia ederek bu isyanı "**Düzmece Mustafa İsyanı**" olarak itham etmişlerdir.

II. MURAT DÖNEMİ GELİŞMELERİ (1421-1451)

*I.Mehmet'in ölümünden sonra yerine oğlu II. Murat padişah olmuştur (1421)

*II.Murat; 1422 de İstanbul'u kuşatmış ancak Anadoluda'ki beyliklerin Osmanlılara karşı birlik olup saldırması üzerine II. Murat, İstanbul kuşatmasını kaldırarak bu beyliklerle savaşmaya başlamıştır.

*II.Murat Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlama çabalarına hız vererek; Aydınoğulları ve Menteşeoğullarını ortadan kaldırdı. Ayrıca Germiyanogulları beyliği ise Yakup Bey'in vasiyeti üzerine onun ölümünden sonra Osmanlı topraklarına katıldı.

*II.Murat, Balkanlarda durmuş olan fetihleri tekrar başlatarak Yanya, Selanik ve Serez'i yeniden Osmanlı topraklarına katmıştır.

Edirne – Segedin Antlaşması (1444)

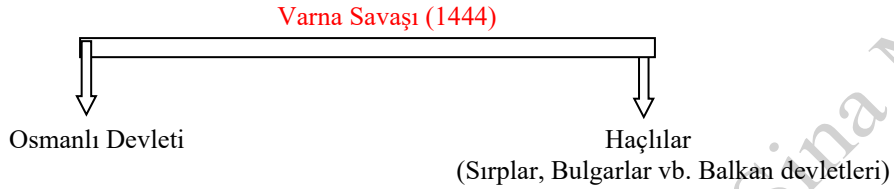
*Osmanlıların balkanlarda yeniden fetihlere başlaması üzerine Avrupa devletleri bir haçlı itifakı oluşturarak Osmanlılara saldırmışlardır. Aynı zamanda Karamanoğulları'nın da Anadolu'dan saldırması üzerine Osmanlı Devleti, Avrupa devletlerinden barış isteyerek **Edirne-Segedin** antlaşmasını imzalamıştır.

*Yapılan antlaşmaya göre;

- 10 yıl süreyle savaş olmayacak
- Sırbistan bağımsız olacak
- Eflak macaristana bağlanacak ancak Osmanlıya vergi ödeyecek
- Tuna nehri sınır olucak.

NOT: Edirne-Segedin Antlaşması; Osmanlıların “Haçlılar ile imzaladığı ilk barış antlaşmasıdır”.

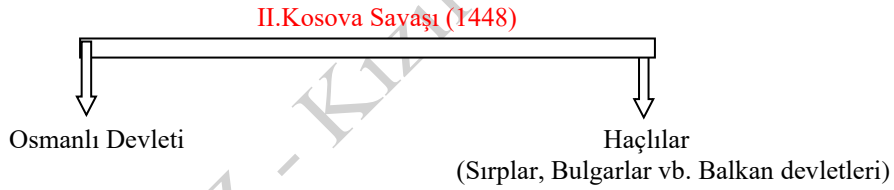
VARNA SAVAŞI (1444)

Savaşın Sebepleri: Çocuk yaşıta olan 12 yaşındaki II.Mehmet'in, Osmanlı tahtına geçmesini fırsat bilen Haçlıların (Avrupa devletlerinin) Edirne-Segenin antlaşmasını bozması.

Savaşın Sonuçları: Yapılan savaşı Osmanlılar kazanmış ve böylece Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki hakimiyeti güç kazanmıştır.

İKİNCİ KOSOVA SAVAŞI (1448)

Savaşın Sebepleri:

* Erdel beyi “Hünyadi Yanoş’un (Jan Hunyad), Osmanlıları balkanlardan atmak için Balkan devletleri ile güçlü bir ordu hazırlaması.

Savaşın Sonuçları: Bu zafer ile;

- * Balkan devletlerinin “Osmanlı Devleti’ni, Balkanlardan (Avrupa’dan) atma umudu son bulmuştur.
- * Balkandaki (Avrupa’daki) Osmanlı hakimiyeti “kesinleşmiştir”.

OSMANLI KÜLTÜR VE MEDENİYETİ (1300-1453)

OSMANLI’DA DEVLET ANLAYIŞI VE DEVLET TEŞKİLATI

- ❖ **Kut:** Eski Türk devletlerinde, hükümdara Göktenrı tarafından verildiğine inanılan yönetme yetkisi.
- * Osmanlı Devleti’nde hükümdarlığa kimin geçeceğine dair kesin bir kural yoktu. I. Murat’tan itibaren “**ülke hanedanının ortak malıdır**” anlayışının yerini, “**ülke padişah ve oğullarınınındır**” anlayışı aldı. Bu uygulamanın amacı, taht kavgalarının sınırlandırılması ve merkezî otoritenin korunmasıdır.
- ❖ **Sancağa Çıkma:** Şehzadelerin “lala” eşliğinde sancaklara yönetici olarak görevlendirilmeleri.
 - * Şehzadeler, böylece tahta çıkmadan yönetim tecrübesi kazanıyorlardı.
 - * Önemli şehzade sancakları; İzmit, Bursa, Kütahya, Manisa ve Amasya’dır.
- ❖ **Şehzade:** Padişahın oğullarına “şehzade” denirdi.

❖ **Lala:** Şehzade eğitiminden sorumlu devlet adamı.

➤ **Hükümdar**

* Osmanlı Devleti'nde hükümdar ülkenin mutlak hakimidir. Osmanlı hükümdarları, yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kendilerinde toplamışlardır.

- * Bu durum onun her istediğini yapabileceği anlamına gelmezdi.
- * Devleti yönetirken şeriata ve töreye uymak zorundaydı.

Padişahın Görevleri

- * Halkı korumak,
- * Adaletli olmak,
- * Sınırları güvenlik altına almak,
- * Seferlere çıkarak ülke topraklarını genişletmek,
- * Halkın ekonomik ve sosyal refahını sağlamaktır.

➤ **Hükümdarın Kullandığı Unvanlar**

- * Bey, gazi, hüdavendigar, sultan, padişah, han, hünkar vb.
- * Osmanlılarda "Sultan" ünvanı ilk olarak "I.Murat" tarafından kullanılmıştır.

❖ **Divan-ı Hümayun:** Bütün devlet işlerinin görüşüldüğü en üst kuruldu.

- * Orhan Bey zamanında "Divan-ı Hümayun" kurulmuştur.

➤ Osmanlılarda; "ilk medrese" "Orhan Bey döneminde" "İznik" te kuruldu.

➤ Murat zamanında sınırların genişlemesiyle, "Beylerbeyilik Sistemi (Eyalet Sistemi)" kuruldu.

- * Buna göre Ülke; yönetim birimlerine ayrıldı: Eyaletler sancaklara, sancaklar kazalara, kazalar köylere ayrıldı.
Eyalet -----> Sanacak -----> Kaza -----> Köy

➤ **İlk düzenli ordu,** Orhan Bey zamanında "Yaya ve Müsellemeler" şeklinde oluşturuldu.

- * I.Murat zamanında "Kapıkulu Ocağı" kuruldu. Bu sisteme asker yetiştirmek amacıyla da "Pençik sistemi" kuruldu.

❖ **Pençik sistemi:** Osmanlılarda, I.Murat döneminde 1363 yılında çıkarılan "pençik kanunu" ile uygulanan sistemdir. Buna göre; savaşta esir alınan erkek çocuklar önce bir Türk ailesinin yanında Türk-İslam kültürüne göre yetiştirildikten sonra belli eğitimlerden geçerek yeniçeri askeri olarak yetiştirilirdi. Bu sisteme "pençik sistemi" denmiştir.

❖ **Devşirme Sistemi:** Osmanlılarda, her gayrimüslim aileden bir erkek çocuk alınarak (ailenin tek çocuğu ise alınmazdı) bir Türk ailesinin yanında Türk-İslam kültürüne göre yetiştirildikten sonra saraya alınarak yeniçeri askeri ve ya devlet adamı olmak için yetiştirilirdi. Bu sisteme "devşirme sistemi" denmiştir.

TIMAR SİSTEMİ

➤ **Tımar sistemi:** Osmanlı'da bazı devlet yöneticilerine ve askerlere hizmet karşılığı (maaş karşılığı) bazı toprakların yönetimi bırakılırdı. Bu tımar sahipleri kendi paylarını buradaki vergi gelirlerinden almaktaydı. Geri kalan vergilerle de bölgenin ihtiyaçları karşılanıyor ve Orduya "cebelü" adı verilen atlı asker besleniyordu. Bu sisteme "tımar sistemi" denilmiştir.

❖ **Cebelü:** Tımar sahiplerinin yetiştirdiği atlı asker.

Tımar Sisteminin Osmanlı Devleti'ne Sağladığı Yararlar

- * Hazineden para çıkmadan Tımar bölgesinin tüm giderleri karşılanıyordu
- * Ordunun asker ihtiyacı karşılanıyordu
- * Topraklar boş kalmıyor ve üretimde süreklilik sağlanıyordu
- * Uygulandığı bölgenin güvenliği sağlanıyordu
- * Vergiler daha düzenli toplanıyordu
- * Devlet otoritesi en uç bölgelere kadar ulaşmış oluyordu

➤ "Tımar Sistemi" I.Murat zamanında kurulmuştur. Bu sisteme göre; dirlik denilen ülke toprakları şu bölümlere ayrılmıştır:

OSMANLI ORDUSU

KARA KUVVETLERİ

KAPIKULU ASKERLERİ

- * I. Murat zamanında Kapıkulu Ocakları kuruldu.
- * Kapıkulu Ocakları; piyadeler ve süvariler olmak üzere iki bölümden oluşmaktaydı.

A-Kapıkulu Piyadeleri

- **Acemi Ocağı:** Acemi Ocağı, Yeniçeri Ocağı'na asker yetiştirmek için kurulmuştur.
- **Yeniçeri Ocağı:** Pençik ve Devşirme sisteminden gelen hristiyan kökenli askerlerden oluşan ocaktır.
 - * Yeniçeriler, Kapıkulu Ocakları'nın en temel ve en kalabalık grubuydu.
 - * "I. Murat" zamanında Edirne'de kuruldu.
 - * Yeniçeriler, devletin merkezi otoritesinin temelini oluşturlardı.
 - * Yeniçerilerin komutanına Yeniçeri Ağası denirdi.
 - * Yeniçeriler, yılda bir elbise, üç ayda bir "Ulufe" denen maaş alırlardı.

❖ **Ulufe:** Yeniçeri askerlerine üç ayda bir verilen maaş.

Yeniçeri Askerlerinin Özellikleri (Görevleri)

- * Üç ayda bir maaş (ulufe) alırlar.
- * İstanbul'da veya yakın kışlalarda yaşarlar.
- * Devşirme kökenli askerlerdir.
- * Emekli olana kadar evlenemezler.
- * Sadece askerlik işleriyle uğraşırlar.
- * Yaya birliklerdir

- **Cebeci Ocağı:** Silah bakım ve onarımını yapan askeri sınıftır.
- **Topçu Ocağı:** Top dökmek, top mermisi yapmak ve top atmak için kuruldu.
* Osmanlı ordusunda **ilk top**, “I. Murat” zamanında 1389’da “I.Kosova Savaşı’nda” kullanılmıştır.
- **Top Arabacıları Ocağı:** Büyük topları, arabalar ile savaş meydanına taşıyan askeri sınıftır.
- **Lağımçı Ocağı:** Kuşatmalarda; kalelerin altına tünel ve çukurlar kazıp, dinamit ve fitil gibi patlayıcılar ile surları çökerten askeri sınıftır.
- **Humbaracılar:** Havan topu, mayın ve el bombası gibi patlayıcıları yapan ve kullanan ocaktır.
- **Bostancılar:** Bahçe ve bağlarda Padişah’ın yanı başında ya da Saltanat kayıklarında Padişahı koruma görevini üstlenen askeri birliktir.

B-Kapıkulu Süvarileri (Athları)

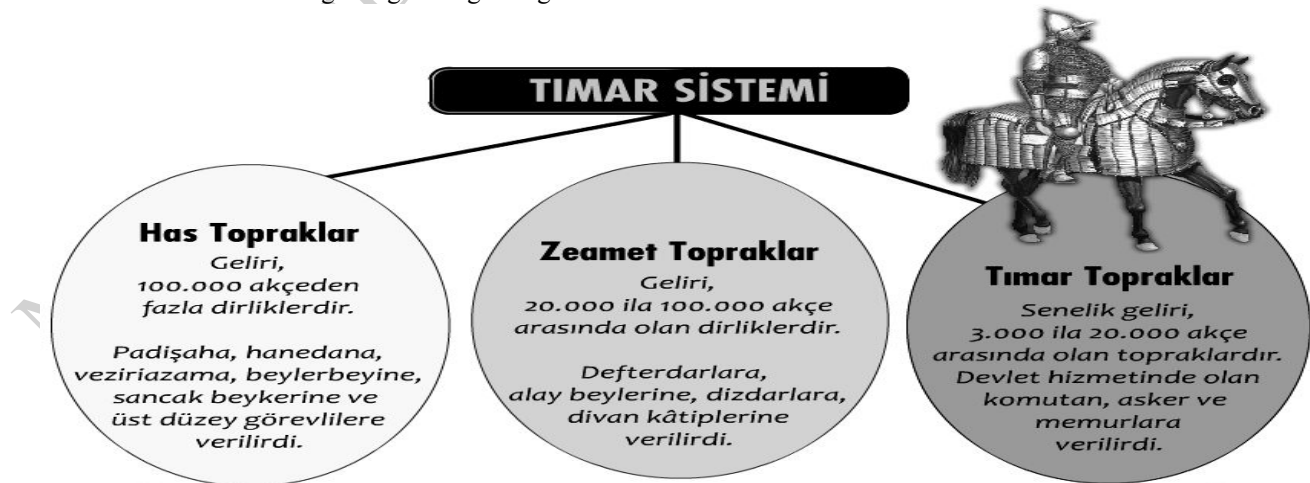
- * Kapıkulu süvarileri, seçkin bir askeri sınıftır.
- * Derece ve maaş yönünden yeniçerilerden üstündür.
- **Silahtarlar:** Padişahın solunda bulunan ve çadırını koruyan askeri sınıftır.
- **Sipahiler:** Savaşta padişahın sağ tarafında bulunan askeri sınıftır.
* Padişahı korudukları için sipahlar ve silahtarlar özel birliklerden oluşmaktaydı.
- **Sağ ve Sol Ulufeciler:** Savaşta saltanat sancaklarını koruyan sınıflardır.
- **Sağ ve Sol Garipler:** Ordunun ağırlıklarını ve hazineyi koruyan sınıflardır.

EYALET ASKERLERİ

- **Tımarlı Sipahiler:** Toprak sistemine bağlı olarak oluşturulan ve dirlik sahiplerinin beslemek zorunda olduğu askerlerdir.
* Osmanlı ordusunun en kalabalık bölümünü oluşturmaktadır.
* Osmanlı Devleti, Türkiye Selçuklularında ikta olarak bilinen bu sistemi alarak geliştirmiş ve “Tımar Sistemi” adıyla uygulamıştır.
* Tımar Sistemi’nde devlet, bazı topraklarının gelirlerini, görev karşılığı olarak askerlerine ve memurlarına vermektedir.
* Tımar sahipleri, her üç bin akçe için “**Cebelü**” denilen atlı asker beslerdi.

Tımarlı Sipahilerin Özellikleri (Görevleri)

- * Maaş almazlar, tımar sisteminden yararlanırlar.
- * Tamamı Türk çocuklarından oluşur.
- * Eyaletlerde yaşarlar, bulundukları toprakları terk etmezler.
- * Savaş zamanında, emrinde bulundukları beylerbeyi veya sancakbeyinin emrinde savaşa katılırlar.
- * Atlı birliklerdir
- * Bulundukları bölgenin güvenliğini sağlarlar.

- **Yaya ve Müsellemler:** Ordunun geri hizmetlerini yerine getiren askeri birliklerdir.
* Atlı ve yaya askerlerden oluşan bu “**ilk düzenli ordu**, Orhan Bey zamanında oluşturuldu”.
- **Azaplar:** Halk arasından seçilen gönüllü ve “**bekar**” erkeklerden oluşurdu.
- **Akıncılar:** Sınır güvenliğini sağlayan öncü birlikler olup, savaş öncesinde düşman topraklarına ilk saldırıyı yaparak onları **şaşırtan askeri birlikleridir**.

Akıncıların görevleri şunlardır:

- * Sınırların güvenliğini sağlamak.
- * Düşman ordusu ve ülkesi hakkında istihbarat bilgileri toplamak.
- * Sefer çıkan orduya rehberlik etmek, düşmanın pusu kurmasını engellemek.
- * Düşman ülkelerin askeri ve ekonomik kaynaklarına zararlar vermek.
- **Yörükler:** Konar-göçer (göçebe) Türkmenlerden oluşan askeri birliktir.
- **Deliler:** Bekar Türklerden oluşan ve sınırları koruyan hafif süvari birlikleridir. Korkusuz ve cesaretli olmalarından dolayı halk arasında “**deli**” olarak ün salmışlardır.
- **Beşliler:** Sınır boylarındaki kaleleri koruyan askeri birliktir. Her beş aileden bir kişi alınarak oluşturulduğu için bu adla anılmışlardır.
- **Sakalar:** Askerlere su dağıtan, ordunun su ihtiyacını karşılayan askeri birliktir.

DENİZ KUVVETLERİ (Donanma)

- * Osmanlı denizciliğinin temelleri Karesi Beyliği'nin alınması ile atıldı.
- * Osmanlı donanması, ilk ciddi deniz savaşını Mehmet Çelebi zamanında, 1415'te Venedik ile Mehmet Çelebi döneminde yaptı.
- * I. Bayezit zamanında Gelibolu'da bir tersane kuruldu.
- * Fatih döneminden itibaren Osmanlı donanması denizlerde zaman içerisinde güçlenmeye başlamıştır.
- * Osmanlı donanması Kanuni döneminde Ege ve Akdeniz'in en önemli gücü haline gelmiştir.
- * Osmanlı donanma komutanına “**Kaptan-ı Derya**”, gemi komutanlarına “**Reis**” ve deniz askerlerine de “**Levent**” denirdi.
- * Donanmada; **Karamürsel**, **Kalite**, **Kadırga** ve **Mavna** adı verilen küçük gemiler yanında “**Fırkateyn**” ve “**Kalyon**” denilen büyük gemilerde bulunurdu.

- ❖ **Levent:** Osmanlılarda deniz askeri.
- ❖ **Kaptan-ı Derya:** Osmanlılarda donanma komutanı.
- ❖ **Reis:** Osmanlılarda gemi komutanı

OSMANLI EKONOMİSİ

- ❖ **Reaya:** Osmanlı topraklarında yaşayan tüm halka “**Reaya**” denilmekteydi.
- ❖ **Miri Arazi:** Devlet malı olan topraklara “**Miri arazi**” denirdi.
- ❖ **Çift:** Devletin işlemesi için köylüye dağıttığı topraklara “**Çift**” denirdi.
- ❖ **Çiftbozan:** Çift sahibinin toprağını izinsiz olarak terk etmesi veya üç yıl üst üste ekmemesi durumunda alınan vergidir.

- ❖ **Adet-i Ağnam (Ağnam vergisi):** Devletin hayvancılıkla uğraşanlardan, hayvan başına aldığı vergidir.

TİCARET

- * Ticaret yolları üzerinde yük taşıma işlerini, “ **Mekkari Taifesi** ” adı verilen gruplar yapmaktaydı.
- * Ticaret yolları üzerinde kervanların dinlenmesi için “ **Menziller** ” kurulmuştu.
- * Ana yollar ve geçitler “ **Derbentçi** ” denilen görevlilerin gözetimi altındaydı.
- * Şehirlere gelen mallar, “ **bedesten** ”, çarşı ve “ **kapan hanlarında** ” toplanır ve satışa sunulurdu.
- * Çarşı ve pazarları fiyat ve kalite bakımından denetleyen görevliler; “ **Muhtesip** ” ve **Eminler** idi.

- ❖ **Mekkari Taifesi:** Ticaret yolları üzerinde yük taşıma işini yapan gruplardır.
- ❖ **Kapan Hanı:** Tek cins ticaret maddesinin toptan satışının veya dağıtımının yapıldığı yerlerdir.(Un kapanı, yağ kapanı vb)
- ❖ **Menzil:** Ticaret kervanlarının ihtiyaçlarını karşıladığı, dinlendikleri yerlere verilen ad.
- ❖ **Bedesten:** Kapalı Çarşı.
- ❖ **Derbentçi:** Ticaret yolları üzerindeki geçitleri ve anayolları koruyan görevli.
- ❖ **Muhtesip:** Çarşı ve pazarları denetleyen görevli.

LONCA TEŞKİLATI

- * **Esnaf, Ahiliğin birer kolu olan “ Lonca Teşkilatlarına ”** bağlıydılar. Her meslek grubunun ayrı bir loncası olurdu.
- * Loncaya kayıt olan üyeler, o loncanın denetimi ve koruması altında olurlardı.
- * **Dükkan açma hakkına “ Gedik ”** denirdi. Gedige sahip olmak için, çıraklık, kalfalık ve ustalık belgelerini almak gerekirdi.

- ❖ **Lonca Teşkilatı:** Esnafın bir araya gelerek oluşturdukları teşkilat. Osmanlılarda esnaf birliği.

Lonca Teşkilatının Görevleri:

- * Üretilen malların fiyat ve kalite kontrolünü yapmak
- * Esnaf arasındaki haksız rekabeti önlemek
- * Esnaf ile hükümet arasındaki ilişkileri kontrol etmek
- * Esnaflara borç (kredi) vermek
- * Çalışmayan esnafı korumak
- * Esnaf sayısını kontrol etmek
- * Yoksullara yardım etmek
- * Çırak-kalfa-usta ilişkisi içerisinde eleman yetiştirmek

- ❖ **Gedik:** Dükkan açma hakkı, izni.

FATİH SULTAN MEHMET (II.Mehmet) DÖNEMİ (1451-1481)

- 1453- **İstanbul'un Fethi**
- 1454- Sırbistan'ın alınması
- 1459- Amasra'nın alınması
- 1460- **Mora'nın alınması**
- 1461- **Trabzon ve Sinop'un alınması**
- 1462- Eflak'ın alınması
- 1463- Bosna ve Hersek'in alınması
- 1463-1479 -----> **Venedik ile Osmanlı mücadelesi**
- 1473- **Otlukbeli Savaşı**
- 1474- Karamanoğulları Beyliği'ne son verilmesi
- 1475- **Kırım'ın Fethi**
- 1476- Boğdan'ın alınması
- 1479- Arnavutluk'un alınması
- 1480- **İtalya Seferi (Otranto Seferi)**
- 1481- Fatih Sultan Mehmet'in ölümü.

İSTANBUL'UN FETHİ (1453)

İSTANBUL'UN FETHİ'NİN NEDENLERİ:

- * Bizans'ın Osmanlı şehzadelerini kışkırtması,
- * Bizans'ın Haçlı Seferlerine zemin hazırlaması,
- * Anadolu ve Rumeli toprakları arasındaki bağlantının sağlanabilmesi,
- * Bölge ticaret yollarının ve kazançlarının ele geçirilmek istenmesi,
- * Hz. Muhammed'in İstanbul'un fethiyle ilgili hadisinin olması,
- * Eski bir kültür ve yerleşim merkezi olması.

FETHİ İÇİN YAPILAN HAZIRLIKLAR

Osmanlıların Yaptığı Hazırlıklar:

- * Rumelihisarı (Boğazkesen) yaptırıldı.
- * Büyük toplar döktürüldü.
- * Balkanlardan gelebilecek tehlikeler için antlaşmalar yapıldı.
- * 400 parça donanma hazırlandı.
- * Karamanoğulları Beyliği ile antlaşma imzalandı.
- * Tekerlekli kuleler yaptırıldı.
- * Aşırtma güller atacak havan toprakları yapıldı.
- * Silivri ve Vize kaleleri alındı.

Bizans'ın Yaptığı Hazırlıklar:

- * Surlar güçlendirildi.
- * Avrupa'dan yardım istendi.
- * Grejuva denen suda yanan ateş geliştirildi.
- * Katolik ve Ortodoks mezhepleri birleştirilmeye çalışıldı.
- * Haliç'in girişine zincir gerildi.

İSTANBUL'UN FETHİNİN SONUÇLARI

Türk Tarihi Açısından Sonuçları:

- * Osmanlı Devleti'nin Rumeli ve Anadolu'daki toprak bütünlüğü sağlandı.
- * Karadenizi, Akdenize bağlayan ticaret yolunun kontrolü Osmanlılara geçti.
- * İstanbul, başkent yapıldı.
- * II.Mehmet'e, "**fatih**" ünvanı verildi.
- * Osmanlı Devleti, "**yükselme dönemi**"ne girdi.

Dünya Tarihi Açısından Sonuçları:

- * Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sona ermiştir.
- * Fetihten sonra Bizanslı bilim adamları İtalya'ya göç ederek burada "**Rönesans**"ın başlamasında etkili olmuşlardır.
- * Büyük toprakların surları yıkılabileceği anlaşılmıştır. Bu gelişme "**Feodalite (Derebeylik)**" nin yıkılmasında etkili oldu
- * Ticaret yollarının Türklerin eline geçmesi, Avrupalıların yeni yollar araması, dolayısıyla "**Coğrafi keşiflere**" sebep olmuştur
- * İstanbul'un fethi ile; "Ortaçağ sona ermiş, **Yeniçağ başlamıştır**".
- * Fener-Rum patrikhanesinin Osmanlı Devleti'ne bağlanmasıyla, Osmanlı padişahları "**Ortodoks halkın koruyucusu**" durumuna geldiler.

NOT: Fatih Sultan Mehmet, 1460'de **Mora** ve 1461'de **Trabzon-Rum İmparatorluğu** üzerine yaptığı seferler ile bu iki yeri fethederek, "**Bizans'ın tekrar canlanma (dirilme) umutlarını**" ortadan kaldırmıştır.

OTLUKBELİ SAVAŞI (1473)

- * Otlukbeli Savaşı'nı, Osmanlılar kazanmıştır.

Kimler arasında : Osmanlı Devleti - Akkoyunlu Devleti

Savaşın Sebebi:

- * Akkoyunluların sınırlarını Osmanlı toprakları yönünde genişletmeleri.
- * Akkoyunluların, Osmanlılara karşı Karamanoğulları ve Venedikliler ile ittifak yapmaları.

Savaşın Sonucu:

- * Osmanlı Devleti, Doğu Anadolu'da güvenliğini sağlamıştır.
- * Anadolu'da "Türk siyasi birliğini sağlama" yolunda önemli bir adım atılmıştır.

NOT -1: 1475’de Kırım fethedilmiştir. Böylece; “**Karadeniz bir Türk gölü haline gelmiştir**”.

NOT -2: **1479 yılında** Venedikliler ile yapılan antlaşma ile Venediklilere bazı ticari ayrıcalıklar (**Kapitülasyon**) verilmiştir. Böylece “**Osmanlı Devleti’nin kapitülasyon verdiği ilk devlet Venedik**” olmuştur.

İTALYA SEFERİ (Otranto Seferi - 1480)

* Gedik Ahmet Paşa komutasındaki Osmanlı Donanması, Akdeniz’de Napoli Krallığı ile mücadele ederek İtalya kıyılarındaki Otranto’yu almıştır (1480).

* Ancak Gedik Ahmet Paşa; Fatih’in 1481’de ölümü nedeniyle, yeni padişah olan II. Bayezit’in çağrısıyla İstanbul’a dönünce Otranto yeniden Napoli Krallığı’nın egemenliğine girdi.

NOT: **İtalya Seferi (Otranto Seferi) ; Fatih Sultan Mehmet döneminde “son sefer” olmuştur.**

II. BAYEZİT DÖNEMİ (1481-1512)

1481-1495 -----→ Cem Sultan Olayı

1492- İspanya’daki Yahudilerin Osmanlı ülkesine getirilmesi

1511- Şahkulu İsyanı

CEM SULTAN OLAYI

* Fatih Sultan Mehmet’in ölümünden sonra İki oğlu (II.Bayezid ve Cem Sultan) arasında taht kavgası yaşanmıştır.

* Bu taht mücadelesini II.Bayezid’in kazanması üzerine Cem Sultan kaçmış ve Rodos şövalyelerine sığınmıştır.

* Cem Sultan; daha sonra Avrupa’ya götürülerek Papa’ya teslim edilmiştir. Böylece Cem Sultan Olayı, bir dış sorun haline gelmiştir.

NOT -1: **Cem Sultan Olayı;** bir iç sorun iken, Rodos şövalyelerine sığınması ve daha sonra Avrupa’ya götürülerek Papa’ya teslim edilmesi ile “**bir dış sorun haline gelmiştir**”.

NOT -2: Cem Sultan Olayı, **II. Bayezid döneminin sönük geçmesine sebep olmuştur.**

YAVUZ SULTAN SELİM (I.Selim) DÖNEMİ (1512-1520)

1514- Çaldıran Savaşı

1515- Turnadağ Savaşı

1516- Mercidabık Savaşı

1517- Ridaniye Savaşı

ÇALDIRAN SAVAŞI (1514) : Bu savaşı, Osmanlılar kazanmıştır.

Kimler arasında : Osmanlı Devleti - Safeviler
(Yavuz Sultan Selim) (Şah İsmail)

Savaşın Sebebi: Safevilerin, Doğu Anadolu’yu ele geçirmek için buralarda Şiilik propagandası yapması.

Savaşın Sonucu: Doğu Anadolu’daki Safevi ve Şiilik tehlikesi ortadan kaldırılmış ve buradaki Osmanlı egemenliği güçlenmiştir.

NOT: Yavuz Sultan Selim; Çaldıran seferi dönüşünde, Maraş ve Elbistan’da hüküm süren Dulkadiroğulları üzerine sefer yaparak “**Turnadağ Savaşı**” ile ortadan kaldırmıştır. Bu beyliğin ortadan kaldırılması ile, Anadolu’daki Türk siyasi birliği tam olarak sağlanmıştır.

MISIR SEFERİ

Mısır Seferinin Sebepleri:

- * Memlukların, Safeviler ile işbirliği yapması
- * Mısır’ın Akdeniz’de önemli limanlara sahip olması
- * Halifeliğin Memluklarda olması ve Memlukların İslam dünyasının önderi olması.
- * Osmanlıların Halifeliği almak istemeleri.
- * Osmanlıların; Kuzey Afrika’nın fethi için üs elde etmek istemeleri.

Mısır Seferinin Sonuçları:

- * Memluk devleti yıkılarak Suriye, Filistin, Lübnan, Mısır ve Hicaz bölgeleri Osmanlılara katıldı.
- * Venedikliler Kıbrıs için Memluklara ödediği vergiyi bundan sonra Osmanlılara verecek.
- * Doğu Akdeniz Kıbrıs dışında, Osmanlı egemenliğine girdi.
- * Halifelik, Osmanlılara geçti, Osmanlılar İslam dünyasında büyük bir güç oldu.
- * Kutsal emanetler, İstanbul Topkapı sarayının Hırkayışerif Dairesine nakledildi.
- * Osmanlı hazinesi doldu, sınırları iki katı kadar arttı.

OSMANLI DEVLET YÖNETİMİ

- ❖ **Cülus :** Hükümdarın tahta geçmesi
- ❖ **Cülus töreni :** Hükümdarın tahta geçişinde düzenlenen tören.
- ❖ **Cülus bahşişi :** Hükümdarın tahta geçişi esnasında yeniçerilere verdiği bahşiştir

MERKEZ YÖNETİMİ

- ❖ **Saray :** Padişahın ailesiyle birlikte yaşadığı ve aynı zamanda devlet yönetiminin gerçekleştiği yerdir.

*Osmanlı Devleti’nde Saray (Topkapı sarayı) şu bölümlerden oluşuyordu:

- 1- **Birun** (dış saray)
- 2- **Enderun** (iç saray)
- 3- **Harem**

- ❖ **Enderun Mektebi :** Sarayda, devlet adamı yetiştirilen okul.
- ❖ **Harem :** Padişahın ailesiyle birlikte yaşadığı, özel hayatının geçtiği yer.

Enderun’daki odalar ve bu odalarda verilen hizmetler:

Odanın Adı	Odadaki Başlıca Hizmet Türü, Eğitim ve Öğretim
Küçük Oda	* Bu odalardaki öğrencilerin görevi okuma yazma öğrenmek ve öteki odalara geçmek için hazırlanmaktı.
Büyük Oda	
Doğancılar Odası	* Bu odada eğitim görenler padişahın av sırasında kullandığı doğanlar ile ilgilenirlerdi.
Seferli Odası	* Bu odada eğitim görenler padişahın giyim işleriyle ilgilenirlerdi.
Kiler Odası	* Bu odada eğitim görenler padişahın yiyecek hizmetlerine bakarlardı.
Hazine Odası	* Bu odada eğitim görenler padişahın değerli eşyalarını ve hazinesini korurlardı.
Has Oda	* Bu odada eğitim görenler padişahın en yakınında bulunur ve ona hizmet ederlerdi.

DİVAN-I HÜMAYUN

- * Bugünkü karşılığı “**Bakanlar Kurulu**”dur.
- * İlk olarak “**Orhan Bey**” döneminde kurulmuştur.

- ❖ **Divan-ı Hümayun:** Osmanlı Devleti'nde bütün devlet işlerinin görüşüldüğü en üst kuruldur.
 - * Divan-ı Hümayun toplantılarına Fatih dönemine kadar Padişahlar başkanlık yapmıştır. Fatih'ten sonra ise toplantılara “**Sadrâzamlar**” başkanlık yapmıştır.
 - * Bu dönemden sonra Padişahlar, Divan toplantılarını “Kasr-ı Adl” denilen bir penceren takip etmiştir.
- ❖ **Kubbealtı:** Topkapı Sarayın'nda, Divan toplantılarının yapıldığı yer.
- ❖ **Kasr-ı Adl:** Padişahların, Divan toplantılarını izledikleri tak (pencere).

Divan-ı Hümayun'un Üyeleri ve Görevleri

Padişahın 'ın Görevleri:

- * Üst kademe devlet memurlarını atamak.
- * Savaşa ve barışa onay vermek.
- * Orduyu komuta etmek.
- * Ülkesini adaletle yönetmek.
- * Halkın refah ve güvenliğini sağlamak.

Veziriazam (Sadrâzam)'ın Görevleri:

- * Padişahın verdiği bütün görevleri yaparak ona yardımcı olmak
- * Divana başkanlık yapmak (Fatih döneminden sonra)
- * Padişah'ın mührünü taşımak
- * Padişah savaşa katılmadığı zamanlarda, ordunun başında “**Serdar-ı Ekrem**” sıfatıyla sefere katılmak.

Vezirlerin Görevleri:

- * Sadrâzâmın verdiği görevleri yaparak ona yardımcı olmak.

Kazasker'in Görevleri:

- * Divana gelen büyük davalara bakmak
- * İlmîye sınıfındaki bazı görevlilerin tayin ve azillerini yapmak.

Defterdarın'ın Görevleri:

- * Devletin bütün gelir ve giderlerinden sorumlu olmak.
- * Hazinesiden sorumlu olup devlet bütçesini hazırlamak

Nişancı'nın Görevleri:

- * Fethedilen toprakların kayıtlarını tutarak tapu-kadastro görevini yapmak.
- * Resmi evraklara Padişahın tuğrasını çekmek.
- * Bütün iç ve dış yazışmalardan sorumlu olmak.

Kaptan-ı Derya'nın Görevleri:

- * Bütün donanma işlerinden sorumlu olmak ve divana bu konularda divana bilgi vermek.

Yeniçeri Ağası'nın Görevleri:

- * İstanbul'un güvenliğinden sorumlu olmak ve gerektiğinde divana bilgi vermek.

Reisülküttap'ın Görevleri:

- * Devletin bütün dışişlerini yürütmek ve bundan sorumlu olmak.

- ❖ **Şeyhülislam:** Çıkan kanunların İslam dinine uygun olup olmadığı hakkında fetva verme yetkisine sahip olan, ilmiye sınıfının en üst görevlisi olan kişi.
- ❖ **Fetva :** Şeyhülislam tarafından verilen şer'i hüküm veya karar.

NOT -1: Veziriazam olağan Divan toplantılarından başka haftanın her günü ikindi vakti kendi konağında ayrı bir divan kurardı. “**İkindi Divanı**” denilen bu Divanda, Veziriazam hükümet işleriyle ilgilenir ve halkın istek ve şikâyetlerini dinlerdi.

NOT -2: Savaş ilanı veya ülke güvenliğini tehdit eden hâllerde ise padişahın başkanlığında Divan üyelerinin yanı sıra önde gelen olağanüstü bir kurul toplanırdı. Padişah dışında Divana katılanların ayakta durarak karar alması nedeniyle bu tür toplantılara “**Ayak Divanı**” denirdi.

OSMANLI'DAKİ BAZI GÖREVLİLERİN, “GÜNÜMÜZDEKİ KARŞILIKLARI”

Osmanlıdaki Adı	Günümüzdeki Karşılığı
Veziriazam (Sadrazam)	* Başbakan
Vezirler	* Başbakan Yardımcıları
Nişancı	* Dışişleri Bakanı
Defterdar	* Maliye Bakanı
Kazasker	* Adalet Bakanı – Milli Eğitim Bakanı
Kaptanı Derya	* Deniz Kuvvetleri Komutanı – Donanma Bakanı
Reisülküttap	* Dışişleri Bakanı
Subaşı	* Jandarma Amiri – Polis Amiri
Müderres	* Öğretim Görevlisi – Öğretmen

YÖNETENLER

Osmanlı Devleti’nde “Yönetenler” Üç sınıfa ayrılırdı:

- 1- Seyfiye (Ehl-i Kılıç – Ehl-i Ümera)
- 2- İlmiye (Ehl-i Şer)
- 3- Kalemiye (Ehl-i Kalem)

“Seyfiye” Sınıfı Yöneticileri Kimlerdi?

* Tımarlı Sipahiler - Kapıkulu Askerleri - Sadrazam - Vezirler - Beylerbeyi - Sancak Beyleri - Kapıkulu Zabıtları - Deniz Askerleri vs.

“İlmiye” sınıfı yöneticileri kimlerdi?

* Şeyhülislam - Kazasker - Kadılar - Müftüler - Müderresler - İmamlar - Müezzinler - Medrese Öğrencileri vs.

“Kalemiye” sınıfı yöneticileri kimlerdi?

* Defterdar - Nişancı - Reisülküttap - Katipler ve bazı kalemler vs.

İSTANBUL’UN YÖNETİMİ

- * Osmanlı Devleti’nin başkenti olması nedeniyle İstanbul’un özel bir yönetimi vardı.
- * Şehrin yönetimindeki en yetkili kişi, “**İstanbul kadısı (Taht kadısı)**” idi. Taht kadısı bir yıllığına seçilirdi.
- * Taht kadısı şehirdeki davalara bakmanın yanı sıra hükümet emirlerinin uygulanmasını sağlardı.
- * Ayrıca kendisine bağlı şehremini ve mimarbaşı gibi görevliler aracılığıyla İstanbul’da belediye hizmetlerinin yerine getirilmesini gözetirdi.
- * İstanbul’daki zanaat ve ticaret hayatını düzenleme ve denetleme yetkisi “**muhtesip**”e verilmişti. Taht kadısına bağlı bir memur olan muhtesip, pazarları denetler ve vergileri toplardı. Malların fiyatı, kalitesi ve kâr oranları ile ilgili kuralları uygulamak da onun görevleri arasındaydı.
- * İstanbul’un güvenliğinden genel olarak “**yeniçeri ağası**” sorumluydu.
- * Şehrin düzenini bozan ve suç işleyen yeniçeriler “**muhtesip ağa**” tarafından denetlenirdi.
- * Sivil halk arasında güvenliği gündüzleri “**subaşı**”, geceleri ise “**asesbaşı**” komutasındaki kolluk güçleri sağlardı.

TAŞRA ve EYALET YÖNETİMİ

YÖNETİM BİRİMİ	YÖNETİCİ	GÜVENLİK İŞLERİ	ADALET İŞLERİ
EYALET	Beylerbeyi	Subaşı	Kadı
SANCAK	Sancakbeyi	Subaşı	Kadı
KAZA	Kadı	Subaşı	Kadı
KÖY	Köy Kethüdası	Yiğitbaşı	Kadı Naibi

* Osmanlı Devleti'nde başkent İstanbul dışında kalan tüm ülke topraklarına “**taşra**” adı veriliyordu. Taşra yönetimi genel olarak “**tımar sistemi**” etrafında şekillenmişti.

* Osmanlı Devleti'nde “Taşra yönetimi”, idari birimlere ayrılmıştı. Bu idari birimleri büyükten küçüğe doğru şöyledir:

Eyalet - Sancak - Kaza - Köy

EYALET

* Eyalet sistemi; İlk olarak “**I.Murat**” döneminde oluşturulmuştur.

* Eyalet, sancakların birleşmesiyle meydana gelen en büyük yönetim birimiydi.

* Eyaletler, “**Beylerbeyi**” tarafından idare edilirdi.

* Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında Anadolu ve Rumeli olmak üzere iki beylerbeyliği vardı. Ülke topraklarının genişlemesi ile birlikte beylerbeyliklerinin sayısı da arttı.

* Beylerbeyi, bulunduğu eyaletin merkezi konumundaki “**Paşa Sancağı**”nda otururdu.

* Beylerbeyi kendi bölgesinde padişahı temsil etmek, divanında halkın sorunlarını çözmek, güvenliği sağlamak ve tımar dağıtımı ile ilgili işleri yürütmekle görevliydi.

* Ayrıca savaş zamanında kendisine bağlı sancak beyleri ve tımarlı sipahilerin başında orduya katılmakla yükümlüydü.

❖ **Eyalet:** Sancakların birleşmesiyle meydana gelen en büyük yönetim birimi.

----- → **Osmanlı Devleti'nde Eyaletler, vergi düzeni esas alınarak üç bölüme ayrılmıştır :**

*Salyaneli (Yıllıklı) Eyaletler

*Salyanesiz (Yıllıklı) Eyaletler

*Özel Yönetimli (Ayrıcalıklı-İmtiyazlı) Eyaletler

1- Salyaneli (Yıllıklı) Eyaletler: Tımar sisteminin **uygulanmadığı** eyaletlerdir.

* Yemen - Habeş - Mısır - Trablusgarp - Tunus - Cezayir - Fas - Bağdat - Basra

2- Salyanesiz (Yıllıksız) Eyaletler: Tımar sisteminin **uygulandığı** eyaletlerdir.

* Anadolu - Karaman - Sivas - Erzurum - Diyarbakır - Halep - Şam - Trablusşam - Musul - Rumeli - Bosna - Budin - Maraş (Zilkadriye)

3- Özel Yönetimli (Ayrıcalıklı-İmtiyazlı) Eyaletler: İçişlerinde serbest, dışişlerinde Osmanlıya bağlı olan eyaletlerdir.

* Hicaz - Kırım - Erdel - Eflak - Boğdan

SANCAK

* Osmanlı Devleti'nde kazaların bağlı olduğu yönetim birimlerine sancak adı verilirdi.

* Sancaklar, “**Sancakbeyi**” tarafından kanun ve nizamla uygun olarak yönetilirdi.

* Sancak beyi sancağındaki tımarlı sipahileri yanına alarak bağlı bulunduğu beylerbeyinin komutasında orduya katılırdı.

* Ayrıca sancakta asayiş sağlar, suçlularla mücadele eder ve devlet adına bazı vergileri toplardı.

❖ **Sancak :** Osmanlılarda; Eyalet ile Kaza arasında kalan idari birim.

KAZA

* Kazaların başında kadılar bulunurdu. İlmiye sınıfının bir üyesi olan kadınların geniş yetkileri vardı.

- ❖ **Kadı :** Mahkemelerde hakimlik ve yargıçlık görevini yapan ve aynı zamanda kazaları da yöneten kişidir.

Kazalarda Görev Yapan **Kadı** ' ların Görevleri:

- *Davalarda yargıçlık görevi yapmak
- *Merkezden gelen emirleri halka iletmek, halkın isteklerini merkeze iletmek
- *Nikah kıymak
- *Kazadaki belediye işlerinden sorumlu olmak
- *Olağanüstü durumlarda toplanan vergilerden sorumlu olmak

OSMANLILARDA EĞİTİM

- ❖ **Medrese :** Osmanlılar'da dini eğitim başta olmak üzere, eğitimin verildiği okul.

* ilk Osmanlı medresesi; Orhan Bey tarafından 1331'de İznik'te açıldı. Bunu Bursa ve Edirne'de kurulan medreseler izledi.

* Osmanlılarda devletin güçlenmesine bağlı olarak gelişen medrese eğitimi İstanbul'da kurulan "**Fatih (Sahn-ı Seman)**" ve "**Süleymaniye Medreseleri**" ile zirveye ulaştı.

NOT: *Sahn-ı Seman Medresesi* -----> *Fatih Sultan Mehmet*
Süleymaniye Medresesi -----> *Kanuni Sultan Süleyman* döneminde açılmıştır.

- ❖ **Müdris :** Medreselerde ders veren öğretim görevlisi, öğretmen.

- ❖ **Şehzadegan Mektebi :** Hükümdarların erkek çocuklarının ilköğretimini karşılayan okuldur.

Osmanlı Devleti'nde "**Askeri Eğitimin**" Verildiği Yerler veya Kurumlar

- * Yeniçeri ocağı
- * Acemi oğlanlar ocağı
- * Tophane
- * Tüfekhane
- * Humbarahane
- * Kılıçhane
- * Mehterhane
- * Tersane

Osmanlı Devleti'nde "**Dini Eğitimin**" Verildiği Yerler veya Kurumlar

- * Medreseler
- * Cami
- * Tekke
- * Zaviye
- * Lonca

* * * * *

OSMANLI'DA EKONOMİK GELİŞMELER

Osmanlı Devleti'nin Gelir Kaynakları:

- * Şeri ve örfi vergiler
- * Ticari gelirler
- * Gümrük, maden, tuzla ve ormanlardan gelirleri
- * Bağlı devletlerin ödedikleri vergiler
- * Savaş ganimetleri

- ❖ **Öşür Vergisi:** Müslüman çiftçilerden alınan ürün vergisidir.

- ❖ **Haraç Vergisi:** Gayrimüslim çiftçilerden alınan ürün vergisidir.

- ❖ **Cizye Vergisi:** Gayrimüslim erkeklerden alınan vergidir.

- ❖ **Avarız Vergisi:** Doğal afet ve savaş gibi olağanüstü durumlarda toplanan vergidir.

- ❖ **Ağnam Vergisi (Adet-i Ağnam):** Hayvancılıkla uğraşanlardan alınan vergidir.

-----> Osmanlı Devleti; Ticareti geliştirmek ve daha güvenli yapılmasını sağlamak amacıyla bazı teşkilatlar kurmuştur.

- ❖ **Menzil Teşkilatı:** Ticaret yolları üzerinde konaklama, dinlenme ve ihtiyaçların giderildiği yerlerden oluşan teşkilattır.
- ❖ **Mekkari Taifesi :** Ticaret yolları üzerinde “yük taşımacılığını” meslek edinen kişilerin oluşturduğu teşkilattır.
- ❖ **Derbentçi:** Anayollar ve önemli kavşakların güvenliğini sağlayan görevlilerdir.

VAKIF SİSTEMİ

- ❖ **Vakıf:** Devletin veya zengin insanların, ihtiyaı olan insanların yararlanması için açtıkları sosyal hayır kurumlarıdır.

Vakıfların Yararları:

- *Osmanlı Devleti sınırları içinde uygulanan iskan faaliyetlerinde
- *Yerleşim yerlerinin sosyo-kültürel ihtiyaçlarının karşılanmasında
- *Yolların, han, kervansaray gibi binaların yapım ve işletiminde
- *Halkın sağlık, eğitim ve ğretim alanındaki ihtiyaçlarının karşılanmasında
- *İhtiyaı olan tüccarlara vakıflarda biriken paradan kredi kullandırılarak ticaretin desteklenmesinde etkili olmuşlardır.

* * * * *

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ (1520 - 1566)

- 1521- Belgrad'ın Fethi
- 1522- Rodos'un Fethi
- 1526- Mohaç Muharebesi
- 1529- I. Viyana Kuşatması
- 1533- İstanbul Antlaşması
- 1533- Cezayir'in alınması
- 1534- İrakeyn Muharebesi
- 1535- Fransa'ya kapitülasyon verilmesi
- 1538- Preveze Deniz Savaşı
- 1538-1553 -----> Hint Deniz Seferleri
- 1551- Trablusgarp'ın Fethi
- 1548- Tebriz'in alınması
- 1553- Nahçıvan'ın alınması
- 1555- Amasya Antlaşması
- 1555- Augsburg Barışı
- 1560- Cerbe Deniz Savaşı
- 1566- Zigetvar Seferi

Osmanlı-Macaristan İlişkileri

- *1521'de ; Macaristan zerine yapılan sefer ile “Belgrad” fethedilmiştir. Avrupa'yı Balkanlara bağlayan Belgrad, Avrupadaki fetihler için önemli bir s haline getirilmiştir.
- *1526'da ; Macaristan'ın Belgrad'ı geri almak istemesi ve Fransa Kralı Fransuva'nın Osmanlılardan yardım istemesi zerine Macarlar ile “Mohaç Meydan Muharebesi” yapılmış ve Macarlar yenilgiye uğratılmıştır.

Osmanlı-Avusturya İlişkileri

- *1529'da ; Viyana kuşatılmış ancak kiş mevsiminin yaklaşması zerine “Viyana alınamamış” ve kuşatma kaldırılmıştır.
- *1532'de ; Almanya Seferi ile Avusturya'ya tekrar sefer düzenlenmiştir. Osmanlı ile savaşmaya cesaret edemeyen Avusturya Kralı Ferdinand ile 1533'de İstanbul Antlaşması (İbrahim Paşa Antlaşması) yapılmıştır.

1533-İstanbul (İbrahim Paşa) Antlaşması :

Kimler arasında : Osmanlı Devleti - Avusturya

nemi ve Sonucu:

- * Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti, Avusturya üzerinde kesin üstünlük kurmuştur. Çünkü; Avusturya Kralı, protokolde Osmanlı sadrazamına eşit kabul edilmiştir.
- * Osmanlı-Avusturya arasında imzalanan ilk antlaşmadır.

Osmanlı-İran İlişkileri

1555-Amasya Antlaşması :

Kimler arasında : Osmanlı Devleti - İran

Önemi ve Sonucu:

* Osmanlı Devleti ile İran arasında yapılan ilk antlaşmadır.

Zigetvar Seferi (1566), Kanuni'nin “son seferi” olmuştur.

Kanuni Döneminde Denizlerdeki Gelişmeler

*1533'te ; “Barbaros Hayrettin Paşa”nın Osmanlı hizmetine girmesi ve Kaptan-ı Derya olması ile onun yönetimi altındaki “Cezayir” Osmanlılara bağlanmıştır.

Preveze Deniz Savaşı (1538) : Bu savaşı, Osmanlılar kazanmıştır.

Kimler arasında : Osmanlı Donanması - Haçlı Donanması
(Barbaros Hayrettin Paşa) (Andrea Dorya)

Önemi ve Sonucu:

*Akdeniz'deki üstünlük Osmanlılara geçmiştir ve Osmanlılar Akdeniz'deki en büyük güç olmuştur.

*Bu zaferin yıl dönümü (28 Eylül) günümüzde “donanma günü” olarak kutlanmaktadır.

Kanal Projeleri:

* Osmanlılar, kara ve denizlerdeki hakimiyetlerini pekiştirmek için projeler geliştirmişlerdir. “Sokullu Mehmet Paşa” tarafından hazırlanan, ancak o dönemin şartlarından dolayı hayata geçirilememiş projeler ve amaçları şunlardır:

----→ **Don-Volga Kanalı Projesi:** (Hazar Denizi'ne ulaşarak, Ruslara karşı Orta Asya'daki Türk hanlıklarına yardım etmek için)

----→ **Süveyş Kanalı Projesi:** (Baharat Yolu'nun güvenliği ve canlandırılması için)

----→ **Marmara-Karadeniz Projesi:** (Gemi yapımındaki kereste ihtiyacını, Sakarya ve Bolu ormanlarından temin etmek için)

HİNT DENİZ SEFERLERİ

Hint Deniz Seferlerinin Sebepleri:

- *Portekiz'in Baharat Yolu'nu denetim altına almak istemesi
- *Hintli Müslümanlara yapılan baskı
- *Portekiz'in Basra Körfezi ve Kızıldeniz'e yapılan giriş ve çıkışları engellemesi
- *Gücerat Sultanının yardım isteği
- *Portekiz'in Kızıldeniz'de hacca giden Müslümanlara saldırması

Osmanlılar; Hint Okyanusu'na dört sefer (1538, 1551, 1552 ve 1553 yılında) düzenlemiştir. Portekiz ile yapılan bu mücadelelerde istenilen başarıya ulaşamamıştır.

Hint Deniz Seferlerinin, Başarısız Olmasındaki Sebepler:

- *Hint deniz seferlerine gereken önemin verilmemesi,
- *Osmanlı donanmasının okyanus şartlarına uygun olmaması,
- *Portekiz donanmasının güçlü olması,
- *Hint Denizi'nin Osmanlı gemicileri tarafından iyi tanınmaması,
- *Gücerat sultanlarının Osmanlı donanmasına yardım etmemesidir.

KAPİTÜLASYONLAR

❖ **Kapitülasyon** : Osmanlı Devleti'nde yabancı tüccarlara verilen "ticari imtiyazlar".

Kapitülasyonlar; Kanuni Sultan Süleyman döneminde , 1535 yılında , Fransa'ya verilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman'ın Fransa'ya Verdiği Kapitülasyonların Amacı:

* Fransa ile iyi ilişkiler kurarak onu Hristiyan birliğinden koparmak ve böylece Osmanlıya karşı oluşan haçlı ittifakını parçalamak.

* Coğrafi keşiflerle önemi azalan Akdeniz ticaretini tekrar canlandırmak.

* * * * *

OSMANLI'DA HUKUK - BİLİM - TEKNOLOJİ - SANAT ALANINDAKİ GELİŞMELER

Osmanlı'da Hukuk

* Fatih Sultan Mehmet, çıkardığı yasaları ve kendisinden önceki bütün kanunları "**Kanunname-i Ali Osman**" adı ile bir araya toplamıştır.

* Böylece; Osmanlı Devleti'nde kanunlar ilk kez, "Fatih Sultan Mehmet" döneminde yazılı hale getirilmiştir.

Osmanlı'da uygulanan iki tür hukuk vardı.

***Şer'i hukuk**: Kaynağını Kuran-ı Kerim'in (İslam dini) oluşturduğu dini kurallardır.

***Örfi hukuk**: Kaynağını gelenek ve göreneklerin (Türk töresi) oluşturduğu kurallardır.

* Osmanlı'da, Örfi Hukuka herkes uymak zorunda idi. Ancak Şer'i Hukuka sadece Müslümanlar uymak zorundaydı, Gayrimüslimlerin Şer'i Hukuka uyma zorunluluğu yoktu.

Padişahların çıkardığı kanunlar Örfi Hukuk kapsamında idi ancak bu kanunlar , Şer'i Hukuka aykırı olamazdı.

* Padişah kanunların İslam dinine uygun olup olmadığını Şeyhülislam'a sorardı, bu konuda Şeyhülislam'ın verdiği karara da fetva denirdi.

❖ **Fetva** : Şeyhülislam tarafından verilen şer'i hüküm veya karar.

Osmanlılarda fetva verme yetkisi Şeyhülislam'a aittir. Padişahların fetva verme yetkileri yoktur.

❖ **Kadı** : Mahkemelerde gelen davalara bakıp, hüküm veren kişidir. (Bugünkü hakim ve yargıçlar)

Kazalarda (İlçelerde) Görey Yapan Kadıların Görevleri:

*Davalarda yargıçlık görevi yapmak

*Merkezden gelen emirleri halka iletme, halkın isteklerini merkeze iletme

*Nikah kıymak

*Kazadaki belediye işlerinden sorumlu olmak

*Olağanüstü durumlarda toplanan vergilerden sorumlu olmak

Osmanlı'da Bilim ve Teknoloji

❖ **Medrese**: Osmanlılarda eğitimin yapıldığı temel kurumdur.

* Fatih Sultan Mehmet döneminde, "**Sahn-ı Seman Medreseleri**" kurulmuştur.

* Kanuni Sultan Süleyman döneminde, "**Süleymaniye Medreseleri**" kurulmuştur.

• Bu dönemin ünlü Bilim Adamları;

----→ *Matematik ve Astronomi'de*: "Ali Kuşçu" ve "Takiyüddin Mehmet" (Osmanlı'daki ilk rasathaneyi kurmuştur)

----→ *Coğrafya'da*: "Matrakçı Nasuh" ve "Piri Reis" (*Kitab-ı Bahriye* adlı eseri ünlüdür.)

----→ *Tıp'ta*: "Sabuncuoğlu Şerafettin" (*Cerrahname* adlı eserinde ameliyat tekniklerini çizmiştir.)

Osmanlı'da Görülen Edebiyat Türleri

- *Divan Edebiyatı
- *Halk Edebiyatı
- *Tasavvuf Edebiyatı

Osmanlı'daki Güzel Sanatlar

Minyatür : Perspektif (derinlik) olmadan yapılan resimlere denir. Minyatür sanatı ile uğraşanlara ise “**Nakkaş**” denir.

Hat : Güzel yazı yazma sanatıdır. Hat sanatı ile uğraşanlara ise “**Hattat**” denir.

Tezhip : El yazması kitapları süsleme sanatıdır. Tezhip sanatı ile uğraşanlara ise “**Müzehhip**” denir.

Ciltçilik : Kitap sayfalarını bir arada tutabilmek için yapılan kaplama sanatıdır. Ciltçilik ile uğraşanlara ise “**Mücellit**” denir.

Ebru : Özel olarak hazırlanmış suyun yüzeyine boyaları serpiştirilerek, oluşan deseni bir yüzeye aktarma sanatıdır.

Çinicilik : Kil topraktan yapılan levhaların genellikle çiçek resimleriyle bezenip fırında pişirilmesi sanatıdır.

Kakmacılık : Ağaç, taş veya madenlerin oyularak bu oyuklara değerli taşlar ve metaller ile sedef, fildişi gibi malzemelerin yerleştirilmesi sanatıdır.

Osmanlı'da Mimari

* Bu çağın mimarisindeki en ünlü şahsiyet, “Mimar Sinan” dır.

Mimar Sinan'ın;

Çıraklık eseri : * Şehzade Camisi

Kalfalık eseri : * Süleymaniye Camisi

Ustalık eseri : * Selimiye Camisi

* * * * *

AVRUPADAKİ GELİŞMELER

- ❖ **Skolastik Düşünce:** Kilisenin egemen olduğu genel düşünce sistemidir.
- ❖ **Feodalite:** Toprak egemenliğine dayalı bir yönetim şeklidir.

Feodaliteyi Zayıflatan Unsurlar:

- * Haçlı seferleri
- * Ateşli silahların kullanılması
- * Coğrafi keşifler
- * İngiltere ve Fransa'daki iç savaşlar

COĞRAFİ KEŞİFLER

- ❖ **Coğrafi Keşifler:** 15.yy'da Avrupalı denizcilerin yeni ticaret yolları ve yeni yerler bulmak amacıyla çıktıkları seyahatler sonucunda yaptıkları keşiflerdir.

Coğrafi Keşiflerin Sebepleri:

- * Avrupalıların Doğu'nun zenginliklerine doğrudan ulaşmak istemeleri.
- * Bazı Kralların keşiflere katılan denizcileri desteklemesi.
- * Teknolojik gelişmelerle pusulanın geliştirilmesi ve pratik hale getirilmesi.
- * Coğrafya bilgisinin gelişmesi, açık denizlere dayanıklı gemilerin yapılması.
- * Cesur gemicilerin yetişmesi.
- * Avrupalıların Hristiyanlığı yaymak istemeleri.

Amerika kıtası 1492'de, “Kristof Kolomb” tarafından keşfedilmiştir.

Dünyanın etrafı ilk kez, 1522'de, “Macellan” tarafından dolaşmıştır.

“Bartelmi Diaz” Afrika kıtasını güneyden dolaşarak, 1487'de “Ümit Burnu'nu” keşfetmiştir.

Coğrafi Keşiflerin Sonuçları:

- * Bir çok yeni ülke, yer ve medeniyetler tanındı.
- * Bazı yeni hayvan ve bitki türleri bulundu.

- * Doğunun zenginlikleri Avrupa'ya taşındı.
- * Köle ticareti başladı. Afrika'dan siyah insanlar Amerika kıtasına çalıştırılmak üzere götürüldü.
- * Akdeniz'deki limanlar önemini kaybederken, Atlas okyanusundaki limanlar önem kazanmaya başladı.
- * Zenginlik ölçüsü olan toprağın yerini altın ve gümüş aldı.
- * Keşifleri destekleyen Krallar güçlendi, kilisenin etkisi azaldı.
- * Sanat ve bilime önem veren "mesen" sınıfı oluştu.
- * Dünyanın yuvarlak olduğu anlaşıldı, bilim ve kültür hareketleri başladı (Rönesans'a zemin hazırladı).

Coğrafi Keşiflerin Osmanlı Devleti'ne Etkileri:

- * Akdeniz ticareti önemini kaybetti.
- * İpek ve baharat yolları eski canlılığını kaybetti.
- * Amerika'dan gelen altın ve gümüşün Osmanlı ülkesine girmesi paranın değer kaybetmesine yol açtı.
- * Böylece mal ve eşya fiyatları arttı. Devlet, bunu karşılamak için yeni vergiler koydu, bu durum ayaklanmaların çıkmasına yol açtı.

* * * * *

RÖNESANS

- ❖ **Rönesans (Yeniden Doğuş) :** 15. ve 16. yüzyıllarda; Avrupa ülkelerinde görülen bilim, düşünce, güzel sanatlar ve edebiyat alanındaki gelişmelere "Rönesans" denilmiştir.
- ❖ **Hümanizm :** İnsan ve doğa sevgisini temel alan düşünce sistemidir.

Rönesans ilk olarak; İtalya'da, başlamış ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır.

Rönesans'ın İtalya'da Başlamasının Nedenleri:

- * İtalya'nın İslâm uygarlıklarıyla yakın ilişki içinde olması.
- * İstanbul'un fethinden sonra İtalya'ya giden bilginlerin Latince eserleri çevirmeleri.
- * İtalyan zenginlerin bilimsel ve kültürel çalışmaları desteklemeleri
- * İtalya'nın ticaret merkezi olmasından ötürü değişik medeniyetlerle etkileşim içinde olması.

Rönesans'ın Sebepleri:

- * Haçlı Seferleri ile Müslüman dünyasından öğrendikleri matbaayı geliştirmeleri
- * Coğrafi keşiflerle zenginleşen Avrupa'da sanatı ve sanatçıyı koruyan "Mesen sınıfı"nın oluşması
- * Kiliseye olan güvenin azalması ve skolastik düşüncenin önemini kaybetmesi
- * Yetenekli sanatçı ve bilim adamlarının yetişmesi
- * Eski Yunan, Roma (antikite) ve İslam medeniyetine ait eserlerin incelenmesiyle akılcı düşüncenin ortaya çıkması.

Rönesans'ın Sonuçları:

- * Avrupa'da resim, heykel, edebiyat ve mimari en üst düzeyde gelişme gösterdi.
- * Eski eserler ve daha önce papaların çevirisine izin vermedikleri İncil, Latince'den Avrupa dillerine çevrilerek okunduğu için kiliseye ve din adamlarına duyulan güven sarsıldı.
- * Reform hareketlerine zemin hazırlandı.
- * Skolastik düşünce yıkılarak yerini deney ve gözleme dayalı pozitif düşünceye bıraktı.
- * Pozitif ve özgür düşünce, bilim alanında yeni buluşların ortaya çıkmasına yol açtı.

* * * * *

REFORM

- ❖ **Reform:** Aslına bağlı kalınarak "yeniden düzenleme" anlamına gelir.
- ❖ **Afaro:** Hristiyanlıkta, dinden çıkarma.
- ❖ **Endüljans:** Kilisenin günahları affetme karşılığında para ile sattığı kağıt, belge.
- ❖ **Enterdi :** Papa'nın; bir Kralı halkı ile birlikte cezalandırmasıdır.
- ❖ **Martin Luther:** Reform hareketlerini başlatan kişi.

Reform hareketleri ilk olarak; Almanya'da, "Katolik kilisesine karşı", "Martin Luther" öncülüğünde başlamıştır.

Reform Hareketlerinin Sebepleri:

- *Matbaanın Avrupa’da kullanılmasıyla İncilin farklı dillere çevrilmesi ve okuma yazma bilenlerin sayısının artması.
- *Rönesansın da etkisiyle, insanların daha özgür ve gerçekçi düşünmeye başlayarak kilise ve din adamlarını eleştirmeye başlaması.
- *Kilise ve din adamlarının; aforoz ve endüljans gibi yetkilerle halkı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışması.
- *Papa’nın çok geniş siyasi yetkilere sahip olması.
- *Skolastik düşüncenin egemen olması; Endüljans ve Aforoz gibi yetkilerin halkın tepkisine neden olması.

Reform Hareketlerinin Sonuçları:

- *Avrupa’da mezhep birliği parçalandı. Katolikliğin yanında Protestanlık, Kalvenizm, Anglikanizm, Presbiteryenizm vb. yeni mezhepler ortaya çıktı.
- *Papaların ve din adamlarının saygınlığı azaldı.
- *Katolik kilisesinin otoritesi sarsıldı. Bozulan imajını düzeltmek için kendi içinde düzenlemeler yaptı.
- *Papa krallar üzerindeki etkisini kaybetti.
- *Kilise, topraklarını büyük ölçüde kaybetti.
- *Eğitim ve öğretim kilisenin elinden alınarak laik eğitim sistemi kuruldu.
- *Kültürel bilimsel gelişmelerde kilise etkisinin azalmasıyla daha serbest bir ortam oluştu.

Reform Hareketlerinin Osmanlı Devleti’ne Etkileri:

- *Osmanlı Devleti, ülkesinde yaşayan Hristiyan azınlıklara geniş bir inanç özgürlüğü sağladığından dolayı Osmanlı Devletinde “**Reform hareketleri etkili olmamıştır**”.
- *Avrupa’daki Hristiyan birliğinin parçalanması, Osmanlı Devleti’nin işine geliyordu. Bu sebeple, Kanuni, Luther’in faaliyetlerini destekledi.

* * * * *

MARDİN - KIZILTEPE

İBN-İ SİNA MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

TARİH-10 DERSİ NOTLARI

MURAT GÜNDÜZ

2023 – 2024

* * * * *